

Raad van de
Europese Unie

Brussel, 27 oktober 2021
(OR. en)

13290/21

WTO 247

BEGELEIDENDE NOTA

van:	de secretaris-generaal van de Europese Commissie, ondertekend door mevrouw Martine DEPREZ, directeur
ingekomen:	27 oktober 2021
aan:	de heer Jeppe TRANHOLM-MIKKELSEN, secretaris-generaal van de Raad van de Europese Unie
nr. Comdoc.:	COM(2021) 654 final
Betreft:	VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ VAN DE REGIO'S over de tenuitvoerlegging en handhaving van de handelsovereenkomsten van de EU

Hierbij gaat voor de delegaties document COM(2021) 654 final.

Bijlage: COM(2021) 654 final

Brussel, 27.10.2021
COM(2021) 654 final

**VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE RAAD,
HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ VAN
DE REGIO'S**

over de tenuitvoerlegging en handhaving van de handelsovereenkomsten van de EU

{SWD(2021) 297 final}

INHOUD

I.	Inleiding	2
II.	Ten volle gebruikmaken van de kansen die de handelsovereenkomsten van de EU bieden	8
II.1	Handel met preferentiële partners — belangrijkste ontwikkelingen in 2020	8
II.2	Vooruitgang bij de uitvoering van de handelsovereenkomsten van de EU: Voorbeelden in de vier regio's (Azië, Amerika, de nabuurschapslanden en Staten in Afrika, het Caribische gebied en het gebied van de Stille Oceaan).....	13
III.	Kleine en middelgrote ondernemingen aanmoedigen om handelsovereenkomsten te benutten.....	25
IV.	Belemmeringen aanpakken en oplossingen vinden.....	31
IV.1	Stand van zaken met betrekking tot handelsbelemmeringen en de opheffing ervan in een uitdagend jaar	31
IV.2	Het indienen van klachten vergemakkelijken: het centrale toegangspunt (Single Entry Point)	40
V.	Bilaterale en multilaterale handhaving van handelsverbintenissen: beslechting van geschillen.	41
V.1	Gebruikmaking van geschillenbeslechting	41
V.2	Vernieuwing van de pools van arbiters en deskundigen op het gebied van handel en duurzame ontwikkeling.....	45
V.3	Aanpak van belemmeringen voor geschillenbeslechting.....	46

Jaarverslag 2021 over uitvoering en handhaving

I. Inleiding

Dit is het eerste geconsolideerde verslag van de Commissie over uitvoerings- en handhavingsmaatregelen in het kader van handelsverplichtingen. Het volgt op de benoeming op 24 juli 2020 van het eerste **Hoofd Handhaving voor de Handel (Chief Trade Enforcement Officer - CTEO)** in de Commissie om toezicht te houden op en sturing te geven aan de doeltreffende uitvoering en handhaving van handelsovereenkomsten en -regelingen van de EU, met een expliciet mandaat om verslag uit te brengen aan het Europees Parlement, de Raad en het grote publiek. Dit verslag, dat jaarlijks zal worden bekendgemaakt, is daarvoor het belangrijkste instrument.

De omslag naar een **nog sterkere uitvoering en handhaving** van de handelsverplichtingen binnen de Commissie van voorzitter Von der Leyen is het gevolg van twee belangrijke factoren: ten eerste moet de EU zich – na tien jaar intensieve, succesvolle onderhandelingen waarbij het EU-netwerk van preferentiële handelsovereenkomsten is uitgebreid – nu steeds meer richten op de volledige en doeltreffende uitvoering ervan; ten tweede is het mondiale handelsbeleid de afgelopen jaren sterk veranderd, en is er sprake van nieuwe uitdagingen. Deze uitdagingen bestaan onder meer uit structurele onevenwichtigheden, problemen met een gelijk speelveld en markttoegang, en het politieke gebruik door de EU-handelspartners van ongerechtvaardigde unilaterale beperkende maatregelen of zelfs economische dwang; deze moeten door de EU assertiever moeten worden aangepakt.

Structuur van het verslag

Het verslag heeft betrekking op **vier prioritaire gebieden voor uitvoering en handhaving**:

1. ten volle gebruikmaken van de mogelijkheden die de EU-handelsovereenkomsten bieden (deel II);
2. de gebruikmaking van handelsovereenkomsten door kleine en middelgrote ondernemingen ondersteunen (deel III);
3. belemmeringen aanpakken en oplossingen vinden (deel IV), en
4. bilaterale en multilaterale handhaving van handelsverbintenissen: Geschillen beslechten (deel V).

In het verslag wordt het effect weergegeven van de economisch meest belangrijke EU-handelsovereenkomsten en -maatregelen van de Commissie om handels- en investeringsbelemmeringen op de markten van derde landen weg te nemen. Het is een consolidatie in één verslag van het voormalige jaarverslag over de uitvoering van de handelsovereenkomsten van de EU¹ en het werkdocument van de diensten van de EU, alsmede

¹Eerste verslag uitgebracht in 2017; 4e en laatste verslag: COM (2020) 705 van 12 november, beschikbaar op [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM\(2020\)705&lang=nl](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM(2020)705&lang=nl)

van het voormalige jaarverslag over handels- en investeringsbelemmeringen (TIBR)². Het bevat informatie over de activiteiten die de Commissie in samenwerking met de lidstaten in het kader van de markttoegangsstrategie heeft ondernomen om markttoegang te verbeteren en kmo's te helpen de EU-handelsovereenkomsten optimaal te benutten, en beschrijft hoe de Commissie samenwerkt met het maatschappelijk middenveld. Ook wordt verslag uitgebracht over de handhavingsmaatregelen op handelsgebied die de Commissie heeft genomen in het kader van de geschillenbeslechtingmechanismen van de Wereldhandelsorganisatie (WTO), in bilaterale handelsovereenkomsten en in het kader van de EU-verordening inzake handelsbelemmeringen³. Tot slot bevat het verslag statistische gegevens over handel en investeringen voor de 37 belangrijkste handelsovereenkomsten van de EU voor 2020 (goederen) en 2019 (diensten) en bestrijkt het belangrijke ontwikkelingen tot het einde van het tweede kwartaal van 2021.

Aangezien de handels- en samenwerkingsovereenkomst tussen de EU en het VK pas op 1 mei 2021 in werking is getreden (voorlopig toegepast vanaf 1 januari), komt deze pas aan de orde in de editie 2022 van dit verslag.

Het **begeleidende werkdocument van de diensten van de Commissie**⁴ bevat extra informatie ter aanvulling van deel II.2 van het verslag over elk van de 37 grote handelsovereenkomsten van de EU die in 2020 sinds een aanzienlijke periode van toepassing waren. Het werkdocument van de diensten van de Commissie bevat ook informatie ter aanvulling van deel IV.1 van het verslag, en met name een lijst van nieuwe belemmeringen die zijn geregistreerd of die geheel of gedeeltelijk zijn opgelost in 2020.

Gebieden waarvoor sprake is van afzonderlijke rapportage(unilaterale instrumenten)

De volgende uitvoerings- en handhavingsgebieden zijn onderworpen aan afzonderlijke verslaglegging door de Commissie:

1. het gebruik van **handelsbeschermingsinstrumenten** in geval van invoer met dumping of subsidiëring die de EU-industrie schaadt, of maatregelen om namaakgoederen of andere inbreuken op intellectuele-eigendomsrechten (IER) van EU-bedrijven in het buitenland aan te pakken, worden bestreken door het jaarlijkse

²Eerste verslag uitgebracht in 2010; 10^e en laatste verslag: COM (2020) 236 van 15 juni, beschikbaar op [https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM\(2020\)236&lang=nl](https://ec.europa.eu/transparency/documents-register/detail?ref=COM(2020)236&lang=nl)

³ Verordening (EU) 2015/1843 tot vaststelling van procedures van de Unie op het gebied van de gemeenschappelijke handelspolitiek met het oog op de handhaving van de rechten die de Unie ontleent aan internationale regelingen voor het handelsverkeer, in het bijzonder die welke onder auspiciën van de Wereldhandelsorganisatie werden vastgesteld; *PB L 272 van 16.10.2015, blz. 1.*

⁴ <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

- handelsbeschermingsverslag*⁵ en het *IER-verslag*⁶ dat tweejaarlijks in afwisseling met de *watchlist inzake namaak en piraterij*⁷ door de Commissie wordt bekendgemaakt;
2. het gebruik door de Commissie van **beleidsinstrumenten voor uitvoer- en investeringscontrole** – met name de EU-verordening *betreffende de controle op de uitvoer van producten voor tweërlei gebruik*⁸ en het *EU-screeningmechanisme voor buitenlandse directe investeringen*⁹ – komt aan de orde in verslagen die medio november 2021 worden verwacht en die voor het eerst een gedetailleerd overzicht zullen bieden van de strategische investerings- en uitvoercontroles van de EU. Over dit laatste wordt sinds 2013 op vrijwillige basis gerapporteerd. Op grond van de nieuwe verordening inzake uitvoercontrole is jaarlijkse rapportage nu verplicht en zijn transparantievereisten van toepassing;
 3. tot slot is informatie over de werking, monitoring en handhaving in het kader van het stelsel van algemene preferenties (SAP) van de EU ook opgenomen in een op zichzelf staand verslag, dat om de 2-3 jaar wordt uitgebracht. Op 22 september 2021 heeft de Commissie haar ontwerpvoorstel voor een nieuwe SAP-verordening¹⁰ aangenomen, die vanaf 1 januari 2024 van toepassing is.

In het jaar 2020 ingevoerde nieuwe instrumenten

De prioriteit die aan effectieve uitvoering en handhaving wordt gegeven, heeft de Commissie er in de tweede helft van 2020 ook toe gebracht **nieuwe instrumenten in te voeren die rechtstreeks op de gemeenschappen van belanghebbenden gericht zijn** om hen hierbij te betrekken en de doeltreffendheid van de inspanningen van de Commissie op dit gebied te verbeteren.

- ✓ In oktober 2020 heeft de Commissie naar aanleiding van specifieke verzoeken van belanghebbenden en het Europees Parlement haar nieuwe portaal **Access 2Markets** (toegang tot markten, hierna ook A2M)¹¹ opgericht, dat gemakkelijk toegankelijke en meertalige informatie biedt over de werking van EU-handelsovereenkomsten in de

⁵ 39e jaarverslag van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad over de antidumping-, antisubsidie- en vrijwaringsactiviteiten van de EU en het gebruik van handelsbeschermingsinstrumenten door derde landen ten aanzien van de EU in 2020; https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/august/tradoc_159782.PDF

⁶ Verslag over de bescherming en handhaving van IER in derde landen van 27 april 2021; https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/april/tradoc_159553.pdf

⁷ Watchlist inzake namaak en piraterij van de Commissie; Werkdocument van de diensten van de Commissie (2020) 360, goedgekeurd op 14 december 2020; https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/december/tradoc_159183.pdf

⁸ Verordening (EU) 2021/821 tot instelling van een Unieregeling voor controle op de uitvoer, de tussenhandel, de technische bijstand, de doorvoer en de overbrenging van producten voor tweërlei gebruik (herschikking) (PB L 206 van 11.6.2021, blz. 1). (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A32021R0821>) (voorheen Verordening (EG) nr. 428/2009 van de Raad van 5 mei 2009 tot instelling van een communautaire regeling voor controle op de uitvoer, de overbrenging, de tussenhandel en de doorvoer van producten voor tweërlei gebruik, PB L 134 van 29.5.2009, blz. 1. (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=uriserv%3AAOJ.L_.2009.134.01.0001.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2009%3A134%3ATO C)).

⁹ Verordening (EU) 2019/452 tot vaststelling van een kader voor de screening van buitenlandse directe investeringen in de Unie; PB L 79I van 21.3.2019, blz. 1.

¹⁰ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/september/tradoc_159803.pdf

¹¹ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/nl/home>

praktijk, met inbegrip van specifieke functies om exploitanten te helpen bij het navigeren door de complexere aspecten ervan. A2M omvat specifieke instrumenten die mensen en bedrijven, ongeacht de omvang ervan, helpen om EU-handelsovereenkomsten optimaal te benutten (bijvoorbeeld de zelfbeoordelingstool voor oorsprongsregels (ROSA, Rules of Origin Self-Assessment)). Het doel is de toegang voor ondernemingen tot markten van derde landen verder te vergemakkelijken.

- ✓ In november 2020 heeft de Commissie binnen het directoraat-generaal Handel één centraal contactpunt (**Single Entry Point** — SEP)¹² opgericht, met inbegrip van een klachtenmechanisme om elke in de EU gevestigde belanghebbende in staat te stellen klachten in te dienen over mogelijke niet-naleving door derde landen van hun internationale handelsverplichtingen ten aanzien van de EU. In het SEP worden klachten met betrekking tot markttoegang en klachten in verband met verbintenissen op het gebied van handel en duurzame ontwikkeling en klachten in verband met het SAP (stelsel van algemene preferenties) op voet van gelijkheid behandeld. Dit nieuwe instrument is toegankelijk via het A2M-portaal. Met een reeks praktische richtsnoeren¹³ worden mensen stap voor stap begeleid naar de informatie die zij moeten indienen om een klacht in te dienen. Op basis van de eerste maanden in de praktijk zijn deze richtsnoeren aangepast om het proces voor het indienen van klachten duidelijker te maken en beter te ondersteunen. De dekking en de functies van de A2M en het SEP zullen de komende twaalf maanden verder worden verbeterd op basis van de voortdurende feedback van belanghebbenden.

Deze invoering van nieuwe instrumenten waarvan door belanghebbenden rechtstreeks gebruik kan worden gemaakt, vormt een aanvulling op de maatregelen voor uitvoering en handhaving, die **ambtshalve** door de diensten van de Commissie worden geïnitieerd, d.w.z. in het kader van de eigen administratieve bevoegdheden van de Commissie.

In het verslag wordt nagegaan hoe deze verbeteringen samen hebben geleid tot concrete resultaten die voortvloeien uit:

- een **systematischer gebruik van de institutionele structuren** die zijn ingesteld door handelsovereenkomsten van de EU (met name het web van commissies en subcommissies van preferentiële EU-overeenkomsten) om te zorgen voor een doeltreffende uitvoering van de verbintenissen van derde landen en het wegnemen van belemmeringen voor markttoegang;
- een actieve **mobilisering van het “ecosysteem” van het partnerschap voor markttoegang** om handelsbelemmeringen te voorkomen en aan te pakken, met inbegrip van de Commissie, de lidstaten en de vertegenwoordigende organen van belanghebbenden in de EU, zowel in Brussel als in derde landen (mobilisering, voor

¹² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/ip_20_2134

¹³ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/november/tradoc_159074.pdf

de Commissie, van het netwerk van EU-delegaties en ambassades van de lidstaten) om gevallen van niet-naleving door derde landen aan te pakken;

- een hoog activiteitsniveau op het gebied van het **gebruik van geschillenbeslechtingmechanismen** in het kader van de WTO en bilaterale handelsovereenkomsten, waarbij de EU nu vier van dergelijke procedures heeft ingeleid en in 2020 en begin 2021 in twee van deze geschillen in het gelijk is gesteld, respectievelijk ten aanzien van Oekraïne en Zuid-Korea, alsmede de afronding van twee onderzoeken in het kader van de verordening inzake handelsbelemmeringen;
- voortgezette **mobilisering van vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld** bij de uitvoering van handelsovereenkomsten en -regelingen van de EU, met name de TSD-verbintenissen in dat kader, onder meer via de **interne adviesgroepen** Domestic Advisory Groups (DAG's) en fora van het maatschappelijk middenveld en de ondersteuning van hun activiteiten, alsook partnerschappen met internationale organisaties zoals de IAO.

In 2020 en 2021 ingevoerde nieuwe wetgevingsinstrumenten

Op het gebied van de handhaving van de handel in brede zin heeft de EU sinds januari 2020 **haar handhavingsgerelateerde rechtsinstrumenten versterkt**.

Op 11 oktober 2020 is de **Verordening screening BDI** in werking getreden, waarmee het samenwerkingsmechanisme is gestart¹⁴. Op 12 februari 2021 is de gewijzigde **EU-verordening inzake handhaving van de handelsregels**¹⁵ in werking getreden, waarmee een einde werd gemaakt aan elke mogelijke verlamming van de EU-kaders voor geschillenbeslechting, en het toepassingsgebied van corrigerende maatregelen als gevolg van een handelsgeschil werd uitgebreid. Op 9 september 2021 is een gewijzigde **EU-verordening inzake uitvoercontrole** in werking getreden¹⁶.

Het instrumentarium aanvullen

Tot slot blijft de Commissie **werk maken van een aantal andere belangrijke wetgevings- en andere instrumenten** om het instrumentarium aan te vullen. Deze instrumenten samen zorgen ervoor dat de EU beter toegerust is om de uitdagingen op het gebied van de internationale handel het hoofd te bieden, met name met 1) de middelen om (met de handhavingsverordening en de tijdelijke regeling met verschillende partijen inzake beroep en arbitrage – MPIA) verbintenissen uit hoofde van handelsovereenkomsten te handhaven, 2) autonome wetgeving/instrumenten om te zorgen voor een gelijk speelveld op het gebied van traditionele handel en investeringen (bv. instrument voor buitenlandse subsidies,

¹⁴Zie voetnoot 9.

¹⁵ Verordening (EU) 2021/167 van het Europees Parlement en de Raad van 10 februari 2021 tot wijziging van Verordening (EU) nr. 654/2014 betreffende de uitoefening van de rechten van de Unie voor de toepassing en handhaving van de internationale handelsregels; *PB L 49 van 12.2.2021, blz. 1*.

¹⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=OJ:L:2021:206:FULL&from=NL>

mogelijke invoering van een instrument voor internationale aanbestedingen), 3) autonome wetgeving/instrumenten voor het waarborgen van de bescherming van de belangen van de EU op economische gebieden die grotendeels verband houden met veiligheid (bv. screening van buitenlandse directe investeringen, uitvoercontroles, antidwanginstrument), en 4) instrumenten ter ondersteuning van de groene en duurzame ambities van de EU.

Dit zijn de concrete lopende initiatieven:

- een **voorstel van de Commissie voor een instrument voor internationale aanbestedingen**, waarvan de behandeling in de Raad zover is gevorderd¹⁷ dat de voltooiing ervan in de komende maanden is te verwachten;
- een voorstel van de Commissie voor een nieuw rechtsinstrument om **verstoringen op de interne markt als gevolg van buitenlandse subsidies**¹⁸ aan te pakken;
- een toekomstig voorstel van de Commissie voor een nieuw rechtsinstrument om **economische dwang** door derde landen aan te pakken;
- een toekomstig voorstel van de Commissie voor nieuwe rechtsinstrumenten inzake **bindende zorgvuldigheidsverplichtingen en ontbossing**;
- de lancering in de zomer van 2021 van een **herziening van het TSD-actieplan van 15 punten**¹⁹.

Naast de voortgezette, op regels gebaseerde en evenredige gebruikmaking van traditionele handelsinstrumenten (antidumping, compenserende maatregelen voor subsidies) zorgen deze versterkte instrumenten en de hernieuwde aandacht van de Commissie voor handhaving voor een consistent beleid.

Naarmate de Commissie nieuwe instrumenten ontwikkelt en bestaande instrumenten verbetert om de vele uitdagingen op het gebied van uitvoering en handhaving aan te pakken, wordt samenwerking met de lidstaten en belanghebbenden (bedrijven, handelsbevorderingsorganisaties, sociale partners, maatschappelijke organisaties, niet-gouvernementele organisaties) steeds belangrijker, evenals samenwerking met gelijkgezinde derde landen, om de ondertekende verbintenissen te doorbreken en ervoor te zorgen dat de instrumenten in het veld echte resultaten blijven opleveren.

¹⁷De Raad heeft op 2 juni 2021 overeenstemming bereikt over een mandaat voor onderhandelingen met het Parlement over een instrument voor internationale aanbestedingen; zie <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9175-2021-INIT/nl/pdf>

¹⁸Voorstel voor een verordening betreffende buitenlandse subsidies die de interne markt verstoren van 5 mei 2021; COM(2021) 223 final; zie https://ec.europa.eu/competition/international/overview/proposal_for_regulation.pdf

¹⁹De openbare raadpleging over het TSD-actieplan van 15 punten is op 27 juli van start gegaan en loopt tot en met 31 oktober 2021; https://trade.ec.europa.eu/consultations/index.cfm?consul_id=301

II. Ten volle gebruikmaken van de kansen die de handelsovereenkomsten van de EU bieden

II.1 Handel met preferentiële partners — belangrijkste ontwikkelingen in 2020

De statistieken in deze paragraaf over de ontwikkeling van de handelsstromen zijn gebaseerd op Eurostat-gegevens voor de EU-27 in maart 2021 en hebben betrekking op 37 belangrijke preferentiële handelsovereenkomsten²⁰ met 67 partners, die in het hele jaar 2020 werden toegepast en meer dan 90 % van de preferentiële handel van de EU vertegenwoordigen. Meer gedetailleerde informatie over deze 37 belangrijke preferentiële overeenkomsten is te vinden in het werkdocument²¹ van de diensten van de Commissie dat dit verslag vergezelt. Gegevens over het gebruik van tariefpreferenties door preferentiële handelspartners en EU-exporteurs worden afzonderlijk gepubliceerd op de website van de Commissie²² om de transparantie te vergroten en bedrijfsverenigingen en lidstaten aan te moedigen hun eigen onderzoek te verrichten en de drijvende krachten te identificeren die mensen al dan niet aanmoedigen om handel te drijven in het kader van EU-handelsovereenkomsten. Patronen in het gebruik van preferenties komen ook naar voren in de regelmatige ex-postevaluatie van EU-overeenkomsten en in specifieke sectorale werkzaamheden²³.

In 2020 vond bijna een derde van de EU-handel plaats in het kader van preferentiële handelsovereenkomsten ...

De handel met de 67 handelspartners waarop dit deel ziet, bedroeg in 2020 1 167 miljard EUR of 32,0 % van de totale buitenlandse handel van de EU – namelijk 646 miljard EUR voor uitvoer en 521 miljard EUR voor invoer – wat resulteerde in een handelsoverschot van de EU van 124 miljard EUR²⁴.

²⁰Aangezien de EU-overeenkomst met Vietnam pas op 1 augustus in werking is getreden, is deze nog niet opgenomen in de kwantitatieve beoordeling (statistieken) hieronder. De handels- en samenwerkingsovereenkomst (TCA) tussen de EU en het VK, die op 1 januari 2021 in werking is getreden, wordt nog niet door dit verslag bestreken, aangezien zij in 2020 nog niet is toegepast.

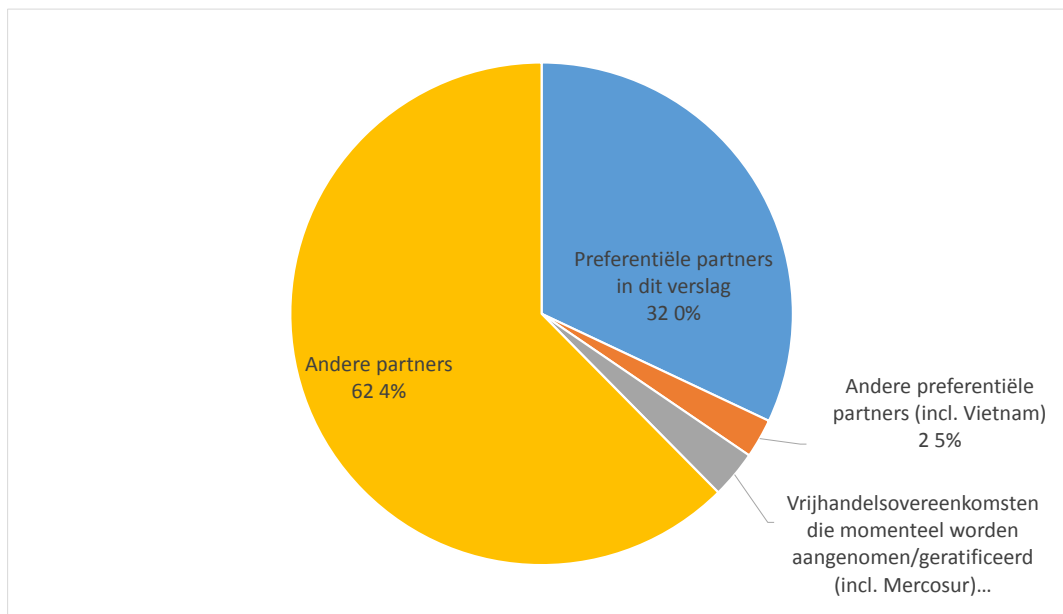
²¹ <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

²² <https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/negotiations-and-agreements/>

²³Bijvoorbeeld de werkzaamheden van de werkgroepen Markttoegang die in 2020 en 2021 plaatsvonden voor textiel en leder, schoeisel, banden en medische hulpmiddelen.

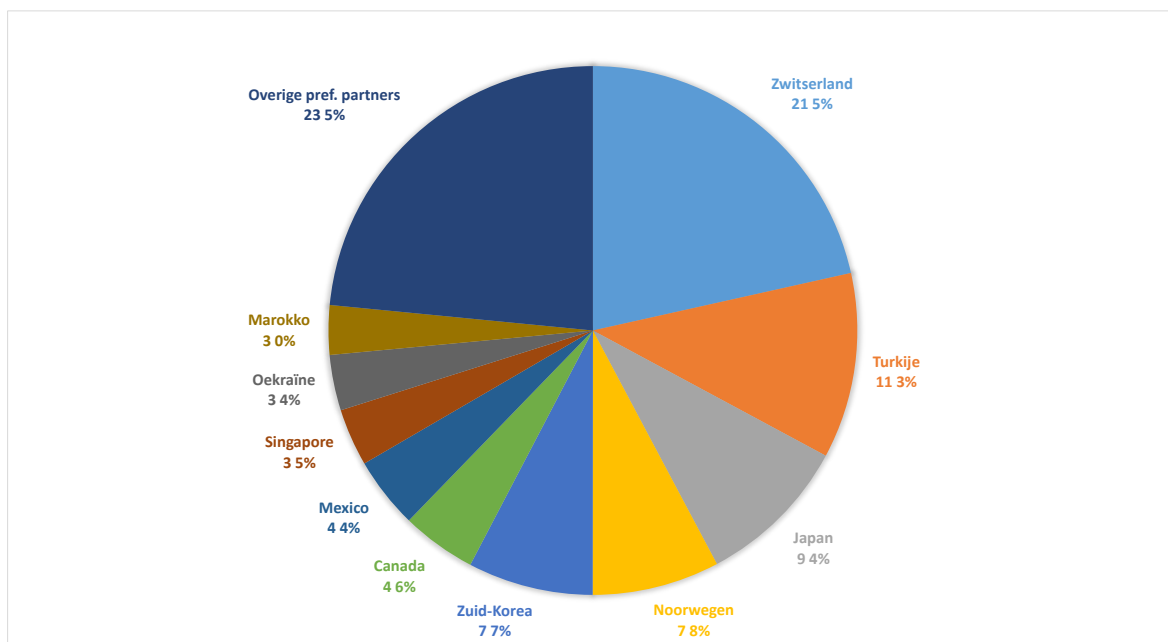
²⁴De handel met alle 77 preferentiële handelspartners bedroeg in 2020 1 259 miljard EUR of 34,5 % van de totale buitenlandse handel van de EU – namelijk 672 miljard EUR voor uitvoer en 586 miljard EUR voor invoer – wat resulteerde in een handelsoverschot van de EU van 86 miljard EUR.

Figuur 1: Buitenlandse handel van de EU (2020)

Zoals blijkt uit figuur 2, bleef Zwitserland de grootste preferentiële partner van de EU, goed voor 21,5 % van de EU-handel met de 67 handelspartners waarop dit verslag betrekking heeft, gevolgd door Turkije met 11,3 % en Japan met 9,4 %, Noorwegen met 7,8 % en Zuid-Korea met 7,7 %. Samen waren deze vijf partners goed voor meer dan de helft (57,7 %) van de preferentiële handel van de EU. Wat de totale handel betreft, is Zwitserland de vierde partner van de EU, na China, de VS en het VK, terwijl Turkije, Japan, Noorwegen en Zuid-Korea op de zesde tot en met negende plaats staan, na Rusland en vóór India.

Figuur 2: EU-handel in goederen per preferentiële partner (2020)

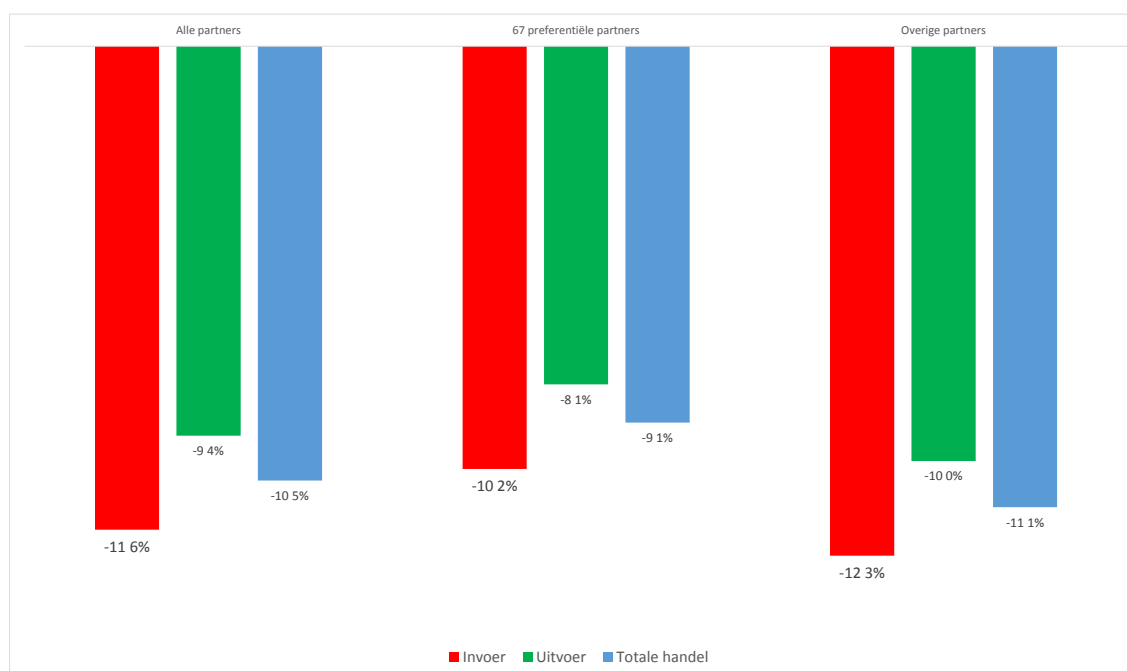

COVID-19 heeft een ernstige economische schok veroorzaakt, maar de preferentiële handel is iets minder geraakt

De economische impact van de COVID-19-pandemie was ernstig en de handel met de 67 preferentiële partners van de EU daalde met 9,1 %. Er waren opmerkelijke uitzonderingen, bijvoorbeeld een stijging van de uitvoer van chemische stoffen (grotendeels veroorzaakt door een stijging van de uitvoer van geneesmiddelen met 10 % in het kader van de desbetreffende overeenkomsten). In totaal had de EU-handel in industrieproducten met de 67 partners een overschot van 116,8 miljard EUR; dit was een stijging van 2,1 miljard EUR ten opzichte van 2019.

Zoals blijkt uit figuur 3 hieronder, hield de preferentiële handel in de EU zich beter dan de handel van de EU met haar niet-preferentiële partners (-11,1 %) en de handel met de rest van de wereld (-10,5 %). Dezelfde trend kwam tot uiting in de preferentiële uitvoer van goederen, met een daling van ongeveer 2 procentpunten minder dan bij niet-preferentiële handel.

Figuur 3: Jaarlijkse groei van de handel per partner (2019-2020)

De handel in agrovoedingsmiddelen met preferentiële partners is twee keer zo snel toegenomen als de totale handel in agrovoedingsmiddelen

De handel in agrovoedingsmiddelen met preferentiële partners groeide met 2,2 %, d.w.z. minder dan de 8,7 % in 2019, maar twee keer zo snel als de totale handel in agrovoedingsmiddelen (die met 1 % groeide). De uitvoer van agrovoedingsmiddelen in het kader van preferentiële overeenkomsten steeg met 1,8 %, terwijl de invoer met 2,7 % toenam.

Lets graan komt tot in Japan

De EPO tussen de EU en Japan hielp Dobeles dzirnavnieks, een belangrijke graanverwerker in de Baltische staten en de grootste pastaproductent in Noord-Europa, om in Japan voet aan de grond te krijgen. “Het duidelijke kader dat de EU voor export heeft vastgesteld, is van cruciaal belang om onze bedrijven te helpen uitbreiden naar nieuwe markten. Ons duurzame productiemodel en onze vorderingen op het gebied van biologische productie bieden Dobeles dzirnavnieks een groot groeipotentieel binnen en buiten de EU.” (Kristaps Amsils, Voorzitter van de raad van bestuur, AS Dobeles dzirnavnieks)

Studie van de Commissie naar de handel in agrovoedingsmiddelen bevestigt de EU-aanpak

In een op 26 januari 2021 gepubliceerde verkennende studie van de Commissie²⁵ wordt gekeken naar de verwachte cumulatieve economische effecten tegen 2030 van lopende en komende handelsbesprekingen over de landbouwsector van de EU, met inbegrip van specifieke resultaten voor sommige landbouwproducten na de sluiting van twaalf handelsovereenkomsten.

²⁵ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/food-farming-fisheries/trade/documents/jrc-cumulative-economic-impact-of-trade-agreements-on-eu-agriculture_en.pdf

Uit de studie blijkt dat de twaalf vrijhandelsovereenkomsten samen zouden leiden tot een evenwichtige stijging van zowel de invoer als de uitvoer van de EU van landbouwproducten en levensmiddelen, waarbij de uitvoer iets sterker zou toenemen. De studie bevestigde ook dat de EU-aanpak om een betere markttoegang te bieden in de vorm van tariefcontingenten voor de meest gevoelige producten (voornamelijk rundvlees, schapenvlees, gevogelte, suiker en rijst) de EU in staat heeft gesteld de betrokken sectoren beter te beschermen

In 2020 heeft de Commissie, zoals vereist door de respectieve verordeningen, opnieuw toezicht gehouden op de invoer in de EU van bepaalde industrieproducten en agrovoedingsproducten.

Specifieke toezichtverplichtingen (Zuid-Korea, Latijns-Amerikaanse partners)

Overeenkomstig Verordening (EU) nr. 511/2011²⁶ heeft de Commissie toezicht gehouden op de invoer door Zuid-Korea van essentiële auto-onderdelen en elektronica afkomstig van de belangrijkste leveranciers (buiten de EU). In 2020 daalde de Koreaanse invoer van motoren en onderdelen met 19 %, terwijl de invoer van essentiële auto-onderdelen licht toenam (+ 5 %). Tegelijkertijd daalde de EU-invoer van voertuigen uit Korea met 16 %.

De Commissie heeft ook toezicht gehouden op de invoer in de EU van verse bananen uit Colombia, Ecuador en Peru en uit Midden-Amerika, zoals voorgeschreven door de Verordeningen (EU) nr. 19/2013²⁷ en (EU) nr. 20/2013²⁸. De ontwikkeling van de invoer in 2020 gaf geen aanleiding voor een follow-up. De Commissie zal de situatie op de markt en de bananenproducenten in de Unie regelmatig analyseren en, indien nodig, samen met de lidstaten en de belanghebbenden de situatie onderzoeken.

De handel in diensten nam af, maar toch behield de EU een overschot op het gebied van diensten...

Voor de preferentiële **handel in diensten** zijn de meest recente cijfers beschikbaar voor 2019 (pre-COVID-19). De handel in diensten met de 67 partners waarop dit verslag betrekking heeft, groeide met 7,8 %, trager dan de totale handel in diensten buiten de EU (+ 10,5 %). Tegelijkertijd is de handel in diensten met de 19 preferentiële partners waarop dit verslag betrekking heeft en die verbintenissen op het gebied van diensten²⁹ zijn aangegaan, met 14 % toegenomen, wat meer is dan de totale handel in diensten in de EU. De preferentiële handel in diensten met alle 67 partners waarop dit deel betrekking heeft, vertoonde een handelsoverschot van 90 miljard EUR, ofschoon dit een daling van 7,8 % betrof ten opzichte van 2018. De handel in diensten groeide het sterkst tussen de EU en haar ACS-partners (40 %) en de drie DCFTA-partners (Moldavië, Georgië en Oekraïne: 16 %).

²⁶Verordening (EU) nr. 511/2011, PB L 45 van 31.5.2011, blz. 19, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/nl/ALL/?uri=CELEX:32011R0511>

²⁷ Verordening (EU) nr. 19/2013 (PB L 17 van 19.1.2013, blz. 1); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0019>

²⁸ Verordening (EU) nr. 20/2013 (PB L 17 van 19.1.2013, blz. 13); <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0020>

²⁹ Noorwegen, Oekraïne, Moldavië, Georgië, Chili, Midden-Amerika, de Andeslanden, Mexico, Canada, Cariforum, Zuid-Korea en Japan.

II.2 Vooruitgang bij de uitvoering van de handelsovereenkomsten van de EU: Voorbeelden in de vier regio's (Azië, Amerika, de nabuurschapslanden en Staten in Afrika, het Caribische gebied en het gebied van de Stille Oceaan)³⁰

A. Toezicht op de verbintenissen in het kader van EU-handelsovereenkomsten en bevordering van nieuwe overeenkomsten

Het toezicht houden (“monitoring”) op wat er in het veld gebeurt, is een essentieel onderdeel van een doeltreffende uitvoering.

Vanaf het begin houdt de Commissie **proactief toezicht op het wetgevingskader dat relevant is** voor de uitvoering van de toezeggingen door het partnerland. In sommige gevallen besteedde Commissie projecten aan **om een nauwkeurig overzicht te krijgen van de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering aan de kant van het partnerland**, met name wanneer het gaat om complexere kwesties (bv. niet-tarifaire kwesties en stappen waarvoor wetgevende maatregelen in partnerlanden nodig zijn). Hier is het werk van de EU-delegaties van essentieel belang.

- *Voorbeeld van de economische partnerschapsovereenkomst tussen de EU en Japan:* Via een project in het kader van een partnerschapsinstrument (PI) ten belope van 1 miljoen EUR (steunfaciliteit voor de tenuitvoerlegging van de EPO tussen de EU en Japan), dat in 2019 van start ging, heeft de Commissie via haar handelsteam in de EU-delegatie in Tokio toezicht kunnen houden op de belangrijkste stappen die Japan heeft ondernomen vanaf het eerste jaar van uitvoering van de EPO tussen de EU en Japan. De Commissie heeft in augustus 2020 een voortgangsverslag uitgebracht over het eerste jaar van de uitvoering van de EPO³¹, dat ertoe heeft bijgedragen dat bij contacten met de Japanse wederpartijen in de desbetreffende comités de aandacht werd toegespitst op openstaande kwesties, zoals aanbestedingen.³²

Het bevorderen van nieuwe overeenkomsten is essentieel om de begunstigen bewust te maken ...

- *Voorbeeld van de vrijhandelsovereenkomsten met Singapore en Vietnam:* Voor haar twee meest recente overeenkomsten, de overeenkomsten met Singapore en Vietnam, startte de Commissie in 2020 twee projecten in het kader van de beleidsondersteuningsfaciliteit van respectievelijk 285 000 EUR en 700 000 EUR om de EU-delegaties te ondersteunen bij het bevorderen van de overeenkomsten. Voor Vietnam heeft dit geleid tot maatregelen ter ondersteuning van de vrijhandelsovereenkomst tussen de EU en Vietnam, maar ook tot versterking van verantwoordelijke toeleveringsketens, vermindering van kunststofafval en bevordering van de circulaire economie. Voor Singapore financiert het project, naast het toezicht op de uitvoering, de organisatie van diverse stimuleringsseminars over specifieke aspecten van de vrijhandelsovereenkomst tussen de EU en Singapore, zoals douane, handelsfacilitatie, oorsprongsregels, overheidsopdrachten en diensten, alsook de opstelling van een gids voor bedrijven.

... en technische samenwerking is vaak een katalysator voor een betere uitvoering door handelspartners van de EU.

³⁰ Nadere informatie over de afzonderlijke overeenkomsten die in 2020 zijn toegepast, is te vinden in het werkdokument van de diensten van de Commissie: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm> .

³¹ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/november/tradoc_159026.pdf

³² https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/march/tradoc_159469.pdf

Het toezicht is aangevuld met **technische samenwerking** tussen de partijen over specifieke kwesties, vaak ondersteund door EU-projecten.

- Voorbeeld: In 2020 hebben de EU en de Andeslanden gewerkt aan een betere uitvoering van de overeenkomst, bijvoorbeeld door middel van:
 - ✓ het project "IP Key Latijns Amerika" ³³op het gebied van **IER**³⁴;
 - ✓ een project gericht op **verantwoord ondernemerschap in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied**³⁵, uitgevoerd in partnerschap met de OESO, de IAO en het VN-Bureau van de Hoge Commissaris voor de mensenrechten;
 - ✓ seminars over specifieke kwesties op het gebied van de gezondheid van planten en dieren.

B. Gebruik van het institutionele kader van vrijhandelsovereenkomsten van de EU om toegang tot de markt te krijgen, problemen op te lossen en verdere samenwerking te bevorderen

Het **institutionele kader** van de handelsovereenkomsten van de EU is van essentieel belang voor de uitvoering van de prioriteiten van de EU. Meer dan 200 comités en werkgroepen, waarvan de meeste jaarlijks bijeenkomen, bieden een structuur die voortdurend toeziet op de stand van zaken bij de uitvoering om problemen op te lossen. Zij brengen handelsfunctionarissen samen, alsmede deskundigen van de diensten van de Commissie en overheidsdiensten van partnerlanden, zoals de douaneambtenaren die verantwoordelijk zijn voor de toepassing van de regels, of deskundigen op het gebied van milieubescherming of arbeidsrechten. Agenda's en verslagen van deze institutionele organen worden gepubliceerd op de website van de Commissie. In 2020 leidde de COVID-19-pandemie ertoe dat de werkzaamheden grotendeels in virtuele vorm werden verricht.

Het institutionele kader heeft bijgedragen tot markttoegang

In 2020 hebben deze focus en dit kader ertoe geleid dat er **verdere marktkansen werden gecreëerd** voor de handel in goederen en diensten. Resultaten werden niet alleen geregistreerd op het gebied van tarieven en niet-tarifaire maatregelen, maar ook op het gebied van **overheidsopdrachten** en **intellectuele-eigendomsrechten**:

- Vrijhandelsovereenkomst tussen de EU en Colombia: het Gemengd Handelscomité heeft een besluit aangenomen waarbij het toepassingsgebied van de overeenkomst wordt uitgebreid tot zes nieuwe Colombiaanse agentschappen op centraal regeeringsniveau;
- Vrijhandelsovereenkomst tussen de EU en Korea en EPO met Japan: tijdens de respectieve ministeriële bijeenkomsten van 2021 werd overeenstemming bereikt om de lijst van geografische aanduidingen (GA's) die krachtens de overeenkomst worden beschermd, uit te breiden met respectievelijk 43 geografische aanduidingen van de EU en 41 Koreaanse GA's in het kader van de overeenkomst tussen de EU en Korea; en met 28 geografische aanduidingen voor zowel de EU als voor Japan. Het Gemengd Comité heeft in januari 2021 Besluit nr. 1

³³ <https://ipkey.eu/en/latin-america>

³⁴ Zie voor meer informatie het verslag over de bescherming en handhaving van IER in derde landen, blz. 15; https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/april/tradoc_159553.pdf

³⁵Verantwoord ondernemerschap in Latijns-Amerika en het Caribisch gebied: <https://mneguidelines.oecd.org/rbclac.htm>

betreffende de uitbreiding van de lijst van krachtens de overeenkomst beschermde geografische aanduidingen vastgesteld³⁶. In sommige andere sectoren zijn er echter nog steeds problemen bij de toegang tot beide markten³⁷.

Contacten op ministerieel niveau vormen een essentieel rendez-vous voor het vinden van oplossingen

De **jaarlijkse ministeriële bijeenkomst** van de (gemengde) handels- of associatiecomités kan fungeren als centraal punt om **de nodige impulsen te geven voor het vinden van oplossingen**, en kan het hele jaar door de aanzet geven tot en sturing geven aan technische werkzaamheden. In deze gemengde comités beslissen de partijen vaak over belangrijke uitvoeringskwesities en kunnen zij afspraken maken over iteratieve stappen om vooruitgang te boeken. In toenemende mate wil de Commissie, voortbouwend op deze aanpak, haltijds vergaderingen van de gemengde comités in te lassen om de balans op te maken met het oog op het volgen van de geboekte vooruitgang.

- *Voorbeeld Korea:* Tijdens het Gemengd Handelscomité van 2021 hebben de co-voorzitters een administratieve wijziging van de bijlage voor de automobielsector goedgekeurd en ondertekend die de technologische en regelgevingsontwikkelingen in de sector weerspiegelt. Tijdens dezelfde vergadering werd ook een koers uitgestippeld voor de follow-up van de resterende kwesities, naar aanleiding van de bevindingen van het panel in het bilaterale arbeidsgeschil (zie deel V hieronder).

Vroegtijdige informatie over ontwerpmaatregelen heeft de Commissie ook geholpen om op problemen te anticiperen

Het **institutionele kader** van de handelsovereenkomsten van de EU ondersteunt snelle en doeltreffende interactie over alle uitvoeringskwesities. Dit is vaak het doeltreffendst in het stadium waarin de maatregelen nog in ontwerpvorm zijn of nog niet van kracht zijn.

In 2020 heeft dit werk een aantal **opmerkelijke resultaten opgeleverd om handelsbelemmeringen te voorkomen of weg te nemen**:

- *Voorbeeld Jordanië:* Tijdens bilaterale besprekingen tussen de EU en Jordanië in het kader van de associatieovereenkomst tussen de EU en Jordanië uitte de EU haar ernstige bezorgdheid over een geplande maatregel om een “dienstverleningsvergoeding” van 5 % in te voeren voor douaneafhandeling van uit de EU ingevoerde goederen, en verklaarde zij, door de budgettaire uitdagingen van Jordanië te erkennen, bereid te zijn de macro-economische stabiliteit van het land te ondersteunen via haar instrument voor macrofinanciële bijstand. Na deze besprekingen werd de maatregel opgeschort.
- *Voorbeeld Egypte:* Na constructieve besprekingen tussen de partijen in het SPS-comité (dieren- en plantgezondheid) heeft Egypte een nieuwe norm voor feta gepubliceerd, waarin de

³⁶Besluit nr. 1/2021 van het Gemengd Comité in het kader van de Overeenkomst tussen de Europese Unie en Japan betreffende een economisch partnerschap van 25 januari 2021 inzake de wijziging van de bijlagen 14-A en 14-B betreffende geografische aanduidingen [2021/109] C/2021/82, PB L 35 van 1.2.2021, blz. 31. (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:22021D0109>)

³⁷Voor nadere bijzonderheden, zie het werkdocument van de diensten van de Commissie: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

verwijzing naar het gehalte gist in de vorige versie werd geschrapt³⁸. In een ander geval heeft snelle samenwerking tussen de lidstaten die informatie delen met de EU-delegatie de Commissie in staat gesteld kwantitatieve beperkingen voor de invoer van poot aardappelen uit de EU in Egypte af te wenden.

Zodra wet- en regelgeving van kracht is, is het moeilijker deze terug te draaien, maar in 2020 hebben de werkzaamheden in de institutionele organen resultaten opgeleverd ...

Zijn de handelsbelemmeringen eenmaal ontstaan, dan is het lastiger om ze op te heffen. Zij worden meestal **aangepakt** door middel van **besprekingen met het partnerland in de structuren waarin de overeenkomsten voorzien, zoals de handelscomités** en subcomités, te beginnen op deskundigenniveau (soms versterkt door discussies op politiek niveau en in de respectieve WTO-commissies). In 2020 heeft een aantal partnerlanden de wetgeving of de praktijk in overeenstemming gebracht met de handelsovereenkomsten.

Enkele voorbeelden zijn:

- *CETA/wijnsector*: Na besprekingen in het Comité wijn en gedistilleerde dranken heeft Canada toegezegd de federale accijns die discriminerend is voor EU-invoer tegen medio 2022 af te schaffen, en Ontario en Nova Scotia zullen de discriminerende maatregelen voor wijn tegen respectievelijk medio 2023 en medio 2024 afschaffen. Ondanks de resterende belemmeringen is Canada in 2020 de op drie na grootste uitvoermarkt voor wijn van de EU geworden;
- *Vrijhandelsovereenkomst EU-Midden-Amerika/luchtvervoer: Vrijhandelsovereenkomst EU-Midden-Amerika/luchtvervoer*: Na gecoördineerde interventies van de Commissie en de lidstaten, ondersteund door bedrijven op het terrein, stemde de burgerluchtvaartautoriteit van Panama in met het opheffen van beperkingen inzake lokale eigendom en kreeg KLM een definitieve vergunning voor het verlenen van grondafhandelingsdiensten en onderhoudsdiensten voor luchtvaartuigen. Voordien hebben deze door Panama opgelegde eigendomsbeperkingen, in strijd met de vrijhandelsovereenkomst tussen de EU en Midden-Amerika, de EU-luchtvaartmaatschappij KLM belet dergelijke diensten aan te bieden. Deze beperking had ook gevolgen voor andere EU-luchtvaartmaatschappijen, aangezien KLM de enige onderhoudsdienstverlener was met een vergunning van het Agentschap van de Europese Unie voor de veiligheid van de luchtvaart (EASA) in Panama.

... de Commissie is bereid procedures in verband met bilaterale geschillen in gang te zetten waar belemmeringen niet met andere middelen kunnen worden opgelost

In gevallen waarin geen oplossing kan worden gevonden, is de Commissie bereid **bilaterale geschillenbeslechting** te initiëren in het kader van de procedures die zijn vastgesteld in 31 van de 37 preferentiële handelsovereenkomsten van de EU waarop dit verslag betrekking heeft en die het mogelijk maken tegenmaatregelen te nemen in geval van niet-naleving. Meer informatie over bilaterale geschillen in 2020 is te vinden in deel V).

Bij de uitvoering gaat het niet alleen om belemmeringen: in 2020 hebben EU-overeenkomsten ook meer openstelling van de markt en bredere samenwerking ondersteund ...

³⁸ De laatste jaren werd het vervoer van feta naar Egypte geweigerd vanwege de hoeveelheid gist die de Egyptische normen overtrof. Een hoog gistgehalte is echter een natuurlijke eigenschap van feta en heeft geen negatieve gevolgen voor de menselijke gezondheid.

In de institutionele opzet van handelsovereenkomsten van de EU wordt ook de weg uitgestippeld voor **de bevordering van de samenwerking** met handelspartners op het gebied van handelsgerelateerde kwesties, zoals **regelgevingskwesties**:

Voorbeeld: Samenwerking op regelgevingsgebied tussen de EU en Japan in het kader van het EPO-comité voor samenwerking op regelgevingsgebied:

- Japan en de EU hebben in hun respectieve nationale regelgeving een aantal wijnbereidingsprocedures erkend die de producenten van de andere partij toepassen, waaronder additieven en enzymen, waardoor de handel in de sector wordt vergemakkelijkt;
- Japan en de EU hebben hun technische voorschriften voor auto's met betrekking tot vier aanvullende technische aspecten geharmoniseerd, na de succesvolle voltooiing van omzettingswerkzaamheden met betrekking tot vier reglementen van de Economische Commissie voor Europa van de Verenigde Naties (VN/ECE). Coherentie van de regelgeving werd bereikt door een wijziging van het EPA, waarbij de lijst van VN/ECE-reglementen voor motorvoertuigen die beide partijen toepassen, werd bijgewerkt.

Handelsovereenkomsten van de EU kunnen ook een platform bieden voor **samenwerking die verder gaat dan handel**:

Voorbeeld: Samenwerking op regelgevingsgebied tussen de EU en Canada in het kader van de CETA op het gebied van consumentenveiligheid en farmaceutische producten

- De Commissie en Canada (Health Canada) werken samen op het gebied van consumentenveiligheid, de uitvoering van de in 2018 ondertekende administratieve regeling, de bundeling van de krachten op het terugroepen van producten (bijvoorbeeld speelgoed in december 2020) en gecoördineerde surveillance-activiteiten, bijvoorbeeld met betrekking tot zware metalen in kindersieraden die online worden verkocht.
- De EU en Canada hebben dankzij bilaterale samenwerking tussen hun bevoegde autoriteiten besloten elkaars resultaten van de inspecties van goede fabricagepraktijken (Good Manufacturing Practices — GMP) die door inspecteurs van de EU of Canada in inrichtingen in derde landen zijn uitgevoerd, te erkennen, overeenkomstig het CETA-protocol inzake de wederzijdse erkenning van de nalevings- en handhavingprogramma's met betrekking tot goede fabricagepraktijken voor farmaceutische producten.

Handelsovereenkomsten van de EU, met name regionale overeenkomsten, zoals economische partnerschapsovereenkomsten met de ACS-landen, bieden ook een solide basis voor een dialoog met meerdere belanghebbenden om belangrijke uitdagingen in de internationale en regionale handel aan te pakken, zoals duurzame waardeketens of kinderarbeid.

Voorbeeld: Met behulp van economische partnerschapsovereenkomsten met partners in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan heeft de EU in het kader van het initiatief voor duurzame cacao een dialoog met meerdere belanghebbenden over kinderarbeid opgestart.

- EPO's met Ghana en Ivoorkust: In het kader van het initiatief inzake duurzame cacao, dat in september 2020 door de Commissie is gelanceerd, nemen Ghana en Ivoorkust nu deel aan de dialoog van de EU met meerdere belanghebbenden over duurzame cacao-productie/waardeketen en voeren zij soortgelijke dialogen ter plaatse, en is Kameroen in 2021 als waarnemer toegetreten. Het doel van de dialoog tussen verschillende

belanghebbenden is vooruitgang te boeken bij het uitbannen van kinderarbeid en kinderhandel in de toeleveringsketens voor cacao, de bescherming en het herstel van bossen in cacaoproducerende regio's te verbeteren en te zorgen voor een leefbaar inkomen voor cacao producenten. De cacao-dialoog brengt vooraanstaande EU-belanghebbenden bijeen, waaronder vertegenwoordigers van de lidstaten, het Europees Parlement, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties.

Hoewel de COVID-19-pandemie van 2020 ernstige negatieve gevolgen had voor de handel, bleven de vrijhandelsovereenkomsten van de EU de handel en investeringen vergemakkelijken.

Vandaag is de EU de belangrijkste handelspartner voor 74 landen in de hele wereld, waaronder in Azië, Afrika, de VS, de Westelijke Balkan en het nabuurschap van de EU. Handelsovereenkomsten bleven in 2020 de handel tussen de EU en haar partners vergemakkelijken en de positie van de EU als investeerder versterken, hoewel de COVID-19-pandemie heeft geleid tot een aantal verstoringen van de toeleveringsketen, een daling van de vraag en een aanzienlijke daling van zowel de algemene als de preferentiële handel.

... maar er blijven uitdagingen bestaan bij enkele van de oudste en grootste preferentiële handelspartners van de EU, zoals Zwitserland, Turkije en Noorwegen ...

Er blijven uitdagingen bestaan in de betrekkingen van de EU met enkele van haar oudste en grootste bevoorrechte partners, op basis van oudere overeenkomsten met een beperkter toepassingsgebied:

- Met **Zwitserland**, de eerste preferentiële partner van de EU (de op drie na grootste in algemene zin, de op twee na grootste voor diensten), werd in 2020 geen vooruitgang geboekt met de ratificatie van de institutionele kaderovereenkomst waarover in 2018 is onderhandeld. De Bondsraad heeft besloten de onderhandelingen over de institutionele kaderovereenkomst stop te zetten. Deze moet tot stand komen om het potentieel voor verdere bilaterale handel te ontsluiten.
- Met **Turkije**, de op één na grootste preferentiële handelspartner van de EU, kunnen de onderhandelingen over een gemoderniseerde douane-unie pas van start gaan wanneer de Raad de desbetreffende onderhandelingsrichtsnoeren heeft vastgesteld. Turkije heeft handelsbarrières gehandhaafd in strijd met de overeenkomst inzake de douane-unie, met name door een aanzienlijke uitbreiding van het aantal aanvullende tarieven dat het land oplegt buiten het kader van het gemeenschappelijk douanetarief. Andere punten van zorg betroffen onder meer vereisten voor certificaten van oorsprong voor EU-goederen. Naar aanleiding van de wijziging van het Turkse douanewetboek in januari 2021 heeft een reeks contacten op hoog niveau en technische bijeenkomsten met Turkije plaatsgevonden, waarna Turkije de EU heeft meegedeeld instructies aan alle Turkse douanediens ten te hebben gestuurd en informatiebijeenkomsten met marktdeelnemers te hebben gehouden om de situatie te verduidelijken. Er blijft bezorgdheid bestaan over de toepassing door Turkije van lokalisatievereisten in de farmaceutische sector. Ook de niet-discriminerende uitvoering van het aanvullende protocol bij de associatieovereenkomst ten aanzien van alle lidstaten, met inbegrip van de Republiek Cyprus, blijft een belangrijke eis van de EU.
- Met **Noorwegen**, de op drie na grootste preferentiële partner van de EU, werd geen vooruitgang geboekt op het verzoek van de Commissie om de handelsregeling voor verwerkte landbouwproducten te herzien. Hoewel de uitvoer van verwerkte landbouwproducten uit de

EU desondanks is toegenomen, blijft die als gevolg van de hoge douanetarieven achter bij het potentieel. De onderhandelingen over geografische aanduidingen zijn nog altijd opgeschort. Er is een engagement nodig voor zowel verwerkte landbouwproducten als geografische aanduidingen.

C. Focus op handel en duurzame ontwikkeling

In 2020 stond duurzame ontwikkeling duidelijk op de voorgrond, met de start van de vroegtijdige herziening van het actieplan van 15 punten ...

De tenuitvoerlegging en handhaving van hoofdstukken over **handel en duurzame ontwikkeling** (TSD) is een prioriteit van het handelsbeleid van de EU. Het in februari 2018 gepubliceerde **TSD-actieplan van 15 punten**³⁹ heeft als leidraad gediend bij de inspanningen om de uitvoering en handhaving van TSD-hoofdstukken in EU-handelsovereenkomsten verder te verbeteren door te voorzien in een samenhangend kader en een consistente strategie. Dit plan, dat momenteel wordt herzien in het licht van de ontwikkelingen in het handelsbeleid en de respons op de COVID-19-pandemie, bevat maatregelen op vier belangrijke gebieden: het verbeteren van de manier waarop de Commissie samenwerkt met de lidstaten en het Europees Parlement, het versterken van de toezichhoudende en adviserende rol van het maatschappelijk middenveld ten aanzien van de partijen bij de overeenkomsten, het boeken van resultaten en het vergroten van de transparantie en communicatie.

... en het eerste geschil in het kader van de vrijhandelsovereenkomst EU-Korea

Het geschil over handel en duurzame ontwikkeling in het kader van de handelsovereenkomst tussen de EU en Korea was de eerste bilaterale geschillenbeslechtsingszaak die door de EU was ingeleid, en ook het eerste over TSD-bepalingen. Het is eind 2018 begonnen⁴⁰ door de bezorgdheid van de EU dat Korea ondanks de in de handelsovereenkomst neergelegde verplichtingen de beginselen op het vlak van bepaalde fundamentele arbeidsrechten niet voldoende eerbiedigt en vier fundamentele IAO-verdragen niet heeft geratificeerd. Het deskundigenpanel heeft op 20 januari 2021 uitspraak gedaan en vastgesteld dat Korea zijn verplichtingen niet was nagekomen. Uit het geschil met Korea blijkt ook duidelijk hoe belangrijk het is dat waar nodig **assertief gebruik wordt gemaakt van de handhavingsinstrumenten** waarin de hoofdstukken over handel en duurzame ontwikkeling voorzien.

³⁹ Zie Non-paper van de diensten van de Commissie: Feedback and way forward on improving the implementation and enforcement of TSD Chapters in EU Free Trade Agreements of 26 February 2018 (Feedback en verdere stappen ter verbetering van de uitvoering en handhaving van hoofdstukken over handel en duurzame ontwikkeling in vrijhandelsovereenkomsten van de EU van 26 februari 2018) http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2018/february/tradoc_156618.pdf

⁴⁰ Nadere informatie over het geschil is te vinden in deel V.

De geschillenbeslechtsingsprocedure tegen Zuid-Korea

Het **panel heeft het volgende verduidelijkt**: 1) de naleving van de fundamentele arbeidsbeginselen van de IAO was een bindende verplichting van de leden van de IAO en van de partijen bij de handelsovereenkomst, ook als de verdragen nog niet geratificeerd zijn, 2) er was een permanente verplichting om voortdurende en niet-aflatende inspanningen te leveren om te komen tot de ratificatie van fundamentele IAO-verdragen die bindend waren voor de partijen (Korea blijft daarom hiertoe verplicht), en met voortdurende en niet-aflatende inspanningen wordt bedoeld dat er realistische inspanningen worden geleverd, en dat de ratificatie niet enkel een lippendienst was, 3) dat het niet noodzakelijk was aan te tonen dat de schendingen van de desbetreffende bepalingen gevolgen hebben voor de handel.

Uit de ontwikkelingen in Korea sinds het panel blijkt dat de bepalingen inzake handel en duurzame ontwikkeling kunnen leiden tot **echte veranderingen op het terrein**: 1) reeds vóór de bekendmaking van het verslag van het panel heeft de Koreaanse Nationale Vergadering in december 2020 een reeks wetswijzigingen aangenomen op de Koreaanse Trade Union and Labour Relations Adjustment Act (TULRAA - Aanpassingswet inzake vakbonden en arbeidsverhoudingen) met als doel deze wet in overeenstemming te brengen met het beginsel van vrijheid van vereniging. 2) op 26 februari 2021 heeft de Nationale Vergadering de nog hangende ratificatie voltooid van drie van de vier fundamentele IAO-verdragen (nr. 87 betreffende de vrijheid tot het oprichten van vakverenigingen en het vakverenigingsrecht, nr. 98 betreffende het recht zich te organiseren en collectief te onderhandelen en nr. 29 betreffende dwangarbeid). 3) gebruikmakend van de institutionele structuren in het kader van de vrijhandelsovereenkomst hebben het Comité voor handel en duurzame ontwikkeling en het Handelscomité in april 2021 overeenstemming bereikt over een proces om toe te zien op de uitvoering van de aanbevelingen in het verslag van het deskundigenpanel, dat een gezamenlijk onderzoek zal omvatten van de wijzigingen in het vakbondsrecht en van de gemaakte vorderingen bij de ratificatie van het nog uitstaande fundamentele IAO-Verdrag nr. 105 inzake de afschaffing van dwangarbeid.

Zorgvuldig toezicht op de bepalingen inzake handel en duurzame ontwikkeling (TSD) in EU-handelsovereenkomsten is van essentieel belang ...

Ondanks de COVID-19-pandemie vonden **alle TSD-comités** — met uitzondering van Vietnam — **plaats zoals gepland** in 2020 en de eerste twee kwartalen van 2021, met inbegrip van de eerste vergadering van de raad voor handel en duurzame ontwikkeling die is opgericht in het kader van de **vrijhandelsovereenkomst EU-Singapore**. De vergaderingen van interne adviesgroepen van beide handelspartijen en de fora van het maatschappelijk middenveld waren ook virtueel, waardoor veel meer maatschappelijke organisaties konden deelnemen en konden worden gehoord.

... en de ratificatie van de IAO-verdragen door de handelspartners van de EU blijft een hoge prioriteit

Een belangrijke prioriteit voor het engagement van de EU inzake handel en duurzame ontwikkeling met verschillende vrijhandelspartners was de **ratificatie van fundamentele IAO-verdragen en de uitvoering van de arbeidsverplichtingen**. Het bekendste voorbeeld was de geschillenbeslechtsingsprocedure met **Korea**, zoals hierboven vermeld. Ook de voortdurende samenwerking met **Vietnam** moet worden genoemd, en maakt duidelijk hoeveel ruimte de ratificatieprocedure voor vooruitgang biedt, en de bijzondere rol die het Europees Parlement in deze fase speelt. In 2020 bleef Vietnam werken aan de wetgeving om de tenuitvoerlegging van zijn nieuwe

arbeidswet mogelijk te maken, die op 1 januari 2021 in werking is getreden (na goedkeuring op 20 november 2019). De EU heeft dit proces door samenwerking met de IAO en door nauwe samenwerking met de Vietnamese autoriteiten verder ondersteund. Desondanks, en bij gebrek aan uitvoeringswetgeving, is het nog niet mogelijk om in Vietnam vrije vakbonden op te richten.

De Commissie heeft opnieuw nauw samengewerkt met de Internationale Arbeidsorganisatie ...

De Commissie heeft in samenwerking met de IAO technische bijstand verleend aan **Georgië** om het land te helpen bij de vaststelling van een nieuwe arbeidswet in september 2020. Dit heeft geleid tot een grotere aanpassing aan internationale normen en aan de relevante EU-wetgeving, en tot een nieuwe wet inzake arbeidsinspecties. Dankzij de samenwerking met de IAO kon de Commissie door middel van een project ter versterking van de arbeidsinspectie technische bijstand verlenen om de arbeidsrechten in plattelandsgebieden in **Colombia** te bevorderen. Ook kon in februari 2020 in **Peru** een workshop over arbeidsinspectie worden georganiseerd. In 2020 heeft de EU ook technische bijstand verleend om de arbeidsinspectie in de landbouwsectoren van **Ecuador** te verbeteren (uit te voeren in 2021).

De uitvoering van verbintenissen op het gebied van milieuduurzaamheid wordt ook steeds belangrijker

Op **milieugebied** bleef de Commissie nauw samenwerken met **Vietnam** wat wetshandhaving, governance en handel in de bosbouw (Flegt) betreft. De vrijwillige partnerschapsovereenkomst tussen de EU en Vietnam is in juni 2019 in werking getreden en Vietnam heeft verder gewerkt aan de regelgeving die nodig is om het systeem ter waarborging van de legaliteit van hout ten uitvoer te leggen. Ook met **Oekraïne** werd nauwe samenwerking voortgezet met betrekking tot de hervorming van de Oekraïense houtsector, met bijzondere aandacht voor houtkap en -handel en met name maatregelen tegen illegaal gekapt hout.

Bij de herziening van het TSD-actieplan van 15 punten wordt gekeken naar manieren om de uitvoering en handhaving te versterken ...

De herziening van het **actieplan van 15 punten** van de Europese Commissie van februari 2018 is in 2021 van start gegaan (oorspronkelijk gepland voor 2023) en omvat een brede openbare raadpleging en een vergelijkende studie over de uitvoering en handhaving van de bepalingen inzake handel en duurzame ontwikkeling in EU-handelsovereenkomsten. De evaluatie zal betrekking hebben op alle relevante aspecten van de uitvoering en handhaving van de hoofdstukken over handel en duurzame ontwikkeling, met inbegrip van de reikwijdte van de verbintenissen, de toezichtmechanismen, de mogelijke sancties bij niet-naleving, de mensenrechtenbepaling, alsmede de vereiste institutionele structuur en middelen.

Bij de tenuitvoerlegging van bepalingen inzake handel en duurzame ontwikkeling (TSD) in handelsovereenkomsten van de EU baseert de Commissie zich op het advies van de interne adviesgroepen van de EU die haar helpen contacten te leggen met het maatschappelijk middenveld in de EU en de partnerlanden.

In twaalf handelsovereenkomsten van de EU⁴¹ is voorzien in de betrokkenheid van het **maatschappelijk middenveld** bij het adviseren over het toezicht op en de uitvoering van de daarin opgenomen hoofdstukken over handel en duurzame ontwikkeling, met name door de oprichting van **interne adviesgroepen** aan beide zijden. De leden van de interne adviesgroepen van de EU bestaan uit diverse vertegenwoordigers van belanghebbenden op EU-niveau en van kleinere organisaties, die zich bezighouden met specifieke onderwerpen; de meerderheid van de leden wordt gekozen na een openbare oproep tot het indienen van blijken van belangstelling, terwijl andere worden benoemd door het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC), dat ook het secretariaat van de interne adviesgroepen van de EU verzorgt. De Commissie ondersteunt het werk van de interne adviesgroepen van de EU en de partnerlanden door middel van een partnerschapsinstrument en de gezamenlijke werkzaamheden van Commissiepersoneel op het hoofdkantoor en in handelsteams in de EU-delegaties.

⁴¹ Elf van deze overeenkomsten vallen onder dit verslag; de twaalfde, de handels- en samenwerkingsovereenkomst met het VK, komt nog niet aan de orde, aangezien deze pas op 1 januari 2021 in werking is getreden.

Voorbeelden van activiteiten van interne adviesgroepen van de EU die relevant zijn voor de tenuitvoerlegging van de hoofdstukken over handel en duurzame ontwikkeling

Arbeidsgeschil Zuid-Korea: De leden van de interne adviesgroep van de EU hebben de aandacht van de Commissie gevestigd op informatie over potentieel problematische elementen binnen het Koreaanse rechtskader en praktijken in verband met de kernbeginselen van de IAO en de ratificatie van de fundamentele IAO-verdragen, om de Commissie te ondersteunen bij de inspanningen van de EU om Zuid-Korea te laten voldoen aan zijn arbeidsrechtelijke verplichtingen in het kader van de vrijhandelsovereenkomst tussen de EU en Korea. De interne adviesgroep van de EU speelt een actieve rol bij het toezicht op de eerbiediging van het verslag van het panel voor handel en duurzame ontwikkeling.

Mensenrechtenkwesaties in de Andeslanden: De interne adviesgroep van de EU heeft tijdens haar twee vergaderingen met de Commissie in 2020 verslag uitgebracht over geweld tegen vakbondsleiders en milieuactivisten in Colombia, de situatie van de bananensector in Ecuador, de monitoring van arbeids- en milieukwesaties in Peru en de sociaal-economische gevolgen van COVID-19 voor de EU en de partners in de Andeslanden. De Commissie heeft deze input gebruikt voor haar besprekingen met de handelspartners in de vergaderingen van het TSD-comité.

De totstandbrenging van een gestructureerde dialoog met het maatschappelijk middenveld is moeilijk gebleken voor sommige handelspartners van de EU, die slechts in beperkte mate met hun maatschappelijk middenveld hebben samengewerkt. De EU-delegaties worden aangemoedigd contact op te nemen met gastlanden naarmate deze de structuren hebben opgezet en zo nodig advies en ondersteuning te verlenen, zoals blijkt uit het volgende voorbeeld:

- Vrijhandelsovereenkomst EU-Vietnam: De Commissie heeft via haar handelsteam in de EU-delegatie in Hanoi actief steun verleend aan de oprichting van de interne adviesgroep Vietnam na de inwerkingtreding van de vrijhandelsovereenkomst. Deze steun werd voornamelijk verstrekt via een project ter bevordering van de betrokkenheid van sociale partners (bedrijfsorganisaties & werknemersorganisaties) en het maatschappelijk middenveld (niet-gouvernementele organisaties (ngo's)). Dit werd gewaardeerd door het lokale maatschappelijk middenveld en de Vietnamese overheid, gezien de beperkte ervaring van onafhankelijke maatschappelijke organisaties in Vietnam.

D. Analyse van de effecten van handelsovereenkomsten (*ex post*) om de uitvoering te verbeteren

Lering trekken uit de reële impact van bestaande overeenkomsten draagt bij tot een betere uitvoering in de toekomst ...

De Commissie **evalueert het effect van haar handelsovereenkomsten in de loop van de tijd**, doorgaans voor het eerst na vijf jaar toepassing, om na te gaan of de verwachte resultaten zijn bereikt. In 2020 zijn *twee ex-post*evaluaties afgerond. Deze hadden betrekking op de economische partnerschapsovereenkomst (EPO) met **CARIFORUM** (de tweede evaluatie tien jaar na de inwerkingtreding) en vrijhandelsovereenkomsten met de **zes mediterrane landen**⁴². Zij zijn respectievelijk in januari en maart 2021 bekendgemaakt. In beide studies wordt gewezen op de

⁴²De studie betreft Algerije, Egypte, Jordanië, Libanon, Marokko en Tunesië; <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/fab9bddd-9106-11eb-b85c-01aa75ed71a1>

belangrijkste nog open kwesties en moet de nadruk worden gelegd op de uitvoering, waarbij ook de problemen die zich vaker voordoen met de regio's, in kaart moeten worden gebracht.

Zo blijft in het geval van de **EPA EU-CARIFORUM** het gebrek aan administratieve capaciteit van de autoriteiten/agentschappen een punt van zorg, evenals het feit dat de overeenkomst bij het bedrijfsleven onvoldoende bekend is, en dat de transparantieplichtingen onvoldoende worden nageleefd. Tegelijkertijd hangt de succesvolle tenuitvoerlegging ervan door de 14 CARIFORUM-staten – gezien de ontwikkelingsdimensie van de EPO – aanzienlijk af van de relevante financiering van ontwikkelingssamenwerking. Het nieuwe partnerschapsprogramma in het kader van het instrument voor nabuurschapsbeleid, ontwikkeling en internationale samenwerking (NDICI-Global Europe) van het meerjarig financieel kader (MFK) 2021-2027 schept mogelijkheden voor dergelijke op maat gesneden steun voor de geconstateerde handelsgerelateerde uitdagingen. In de evaluatie werd ook vastgesteld op welke gebieden de EU meer moet doen, vooral wat betreft een grotere betrokkenheid van de lidstaten, betere communicatie en steun voor business-to-businessverbindingen en platforms.

Wat de zes **Euro-Med-associatieovereenkomsten** betreft, wordt in de studie gewezen op de noodzaak van een verdere vermindering van het aantal niet-tarifaire maatregelen, zoals niet-automatische invoervergunningen of niet-aangemelde technische voorschriften, die tot onvoorspelbaarheid leiden en de plaatselijke bedrijfsactiviteiten verstoren. Bovendien wordt in de studie aanbevolen de administratieve procedures te vereenvoudigen, internationaal erkende normen toe te passen en onnodige dubbele conformiteitsbeoordelingen te vermijden. Het ondernemingsklimaat zou gepaard moeten gaan met meer EU-steun en meer samenwerking op het gebied van beleid om het concurrentievermogen en de vaardigheden te verbeteren en logistieke beperkingen weg te nemen. De vastgestelde doelstellingen zullen niet alleen bijdragen tot het uitvoeringsproces van vrijhandelsovereenkomsten, maar kunnen ook als leidraad dienen voor het denken over EU-steun voor handelssteun in de periode 2021-2027.

III. Kleine en middelgrote ondernemingen aanmoedigen om handelsovereenkomsten te benutten

Kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's) en familiebedrijven vertegenwoordigen ongeveer 99 % van alle ondernemingen in de EU en zijn goed voor de helft van het bbp van Europa

De mondiale markten blijven een belangrijke bron van groei voor kmo's, die goed zijn voor een derde van alle EU-uitvoer en meer dan 13 miljoen banen in de EU ondersteunen⁴³. In 2020 heeft de Commissie haar inspanningen opgevoerd om kmo's te helpen optimaal gebruik te maken van de handelsregels en -overeenkomsten, en het voor hen gemakkelijker te maken om hun bezorgdheid over de wijze waarop handelsovereenkomsten en -regels worden nageleefd, te signaleren.

Informatielacunes en gebrek aan knowhow kunnen op zichzelf een belemmering vormen voor handel en investeringen, met name voor kleinere ondernemingen. Ten eerste zijn handelsovereenkomsten niet van nut als de potentiële begunstigden er niet van op de hoogte zijn en niet weten hoe zij in een concreet geval toegang kunnen krijgen tot de voordelen. Zelfs indien kmo's

⁴³ Nota van de hoofdeconoom van DG Handel van mei 2020 (https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/june/tradoc_158778.pdf).

niet rechtstreeks exporteren, kunnen handelsovereenkomsten voor hen van belang zijn vanwege hun rol in de mondiale toeleveringsketens. Ten tweede ontstaan de voordelen voor ondernemingen, zelfs wanneer zij op de hoogte zijn van de WTO-regels en de preferentiële overeenkomsten van de EU, niet automatisch. Derhalve bleef de Commissie in 2020 hun activiteiten ondersteunen, onder meer door begeleiding, voorlichting (onder meer via EU-delegaties in partnerlanden), speciale interactieve online-instrumenten of helpdesks en centra die tegemoetkomen aan de behoeften van kmo's, ofschoon handelsbevordering onder de bevoegdheid van de lidstaten, ondernemersverenigingen of handelsbevorderingsautoriteiten valt.

Handelsovereenkomsten met ontwikkelingslanden bieden markttoegangsmogelijkheden die lokale kmo's graag willen aangrijpen, en bieden stimulansen voor hervormingen waarop ontwikkelingssamenwerking kan voortbouwen. Economische partnerschapsovereenkomsten (EPO's) met landen in Afrika, het Caribisch gebied en de Stille Oceaan hebben bijvoorbeeld een sterke ontwikkelingsdimensie: de succesvolle uitvoering ervan hangt af van het aanpakken van de interne handelsbeperkingen van deze landen door middel van Hulp voor Handel. In het werkdocument van de diensten van de Commissie bij dit verslag worden voorbeelden gegeven van hoe de EU-delegaties werken om handelsbelemmeringen via Hulp voor Handel aan te pakken. Het voortgangsverslag van het EU-initiatief Hulp voor Handel van 2020 bevat nadere informatie over de steun van de Commissie en de lidstaten aan kmo's in ontwikkelingslanden om optimaal gebruik te maken van de handelsovereenkomsten van de EU⁴⁴.

A. Access2Markets en zelfbeoordelingsinstrument voor oorsprongsregels (ROSA)

In 2020 werd het portaal Access2Markets gelanceerd, dat een gratis, centraal contactpunt voor informatie over handel biedt ...

Het nieuwe portaal van de Commissie voor in- en uitvoer **Access2Markets**⁴⁵, dat in oktober 2020 samen met het daarin geïntegreerde **zelfbeoordelingsinstrument voor oorsprongsregels (Rules of Origin Self-Assessment tool, ROSA)** werd gelanceerd, biedt een schat aan gratis, doorzoekbare, meertalige en up-to-date informatie. Het bestrijkt 122 uitvoermarkten buiten de EU en 190 bronmarkten. Ondernemingen kunnen er informatie raadplegen over tarieven, belastingen, quota, invoerformaliteiten en procedures voor hun in- en uitvoer, en de oorsprongsregels van alle handelsovereenkomsten van de EU vergelijken. Het is beschikbaar voor alle gebruikers, maar in het bijzonder nuttig voor kmo's.

... het platform omvat een zelfbeoordelingsinstrument om ondernemingen te helpen hun weg te vinden in de oorsprongsregels van verschillende EU-overeenkomsten

ROSA, het zelfbeoordelingsinstrument voor oorsprongsregels

Gebruikers van ROSA worden door een reeks vragen geloodst om te beoordelen of hun producten al dan niet voldoen aan de regels voor een preferentiële behandeling in het kader van een EU-handelsovereenkomst. Om ondernemers het leven gemakkelijker te maken, bevat ROSA ook duidelijke instructies over de documentatie die als bewijs van oorsprong nodig is om tariefpreferenties

⁴⁴ Europese Commissie, *EU Aid for Trade Progress Report 2020 – Review of progress on the implementation of the updated EU Aid for Trade Strategy of 2017*, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, Luxemburg, 2020 (<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f022db96-d854-11ea-adf7-01aa75ed71a1>).

⁴⁵ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/nl/home>

te verkrijgen, en omvat het een functie om de regels van verschillende overeenkomsten te vergelijken. Momenteel wordt ROSA ongeveer 500 keer per dag gebruikt.

Access2Markets is goed ontvangen door tot wel 10 000 dagelijkse gebruikers, waarvan 70 % uit de EU afkomstig is. Het gebruik ervan is aanzienlijk hoger dan dat van de instrumenten die eraan voorafgingen (de Market Access Database en de Trade Helpdesk). Access2Markets en ROSA zijn ontwikkeld in nauwe samenwerking met zowel ondernemersorganisaties als kamers van koophandel en worden voortdurend verbeterd op basis van feedback van gebruikers. Deze goede start werd bevestigd toen het platform de publieksstemming won voor de editie van 2021 van de **Prijzen voor Goed Bestuur (Good Administration Awards) van de Europese Ombudsman**⁴⁶, een erkenning van de verlening van een op de burger gerichte dienst in tijden van crisis.

Access2Markets zal de komende jaren worden uitgebreid met modules over diensten en aanbestedingen en tegen eind 2021 zullen de meeste overeenkomsten in ROSA zijn opgenomen ...

Als onderdeel van de verbeteringen **wordt het toepassingsgebied van Access2Markets uitgebreid** tot andere kernelementen van EU-handelsovereenkomsten:

- Er wordt een proefversie ontwikkeld van een **doorzoekbare databank voor een aantal dienstensectoren die door EU-overeenkomsten worden bestreken**, en specifieke sectorguides met bijzondere aandacht voor bepaalde regio's of landen, bijvoorbeeld aangaande bepalingen op het gebied van plant- en diergezondheid.
- **Tevens wordt de geografische dekking van ROSA uitgebreid** tot de meeste handelsovereenkomsten tegen eind 2021. Vandaag beslaat het instrument reeds 26 handelsovereenkomsten met 36 landen (waaronder het VK, Midden-Amerikaanse partnerlanden, Colombia/Peru/Ecuador, Vietnam, Canada, Japan en Zuid-Korea).
- Een nieuw specifiek instrument genaamd **Access2Procurement**⁴⁷, dat in september gelanceerd werd, heeft betrekking op overheidsopdrachten in het kader van EU-handelsovereenkomsten, te beginnen met de Verdragspartijen bij de Overeenkomst inzake overheidsopdrachten (Government Procurement Agreement, GPA) en de overeenkomst tussen de EU en Canada (EU-Canada Comprehensive Economic and Trade Agreement, CETA); het toepassingsgebied zal daarna geleidelijk worden uitgebreid.

Een nieuw instrument om informatie over openbare aanbestedingen te verbeteren

Access2Procurement is een nieuw IT-instrument dat in het platform Access2Markets is geïntegreerd. Het doel is Europese leveranciers te helpen om te achterhalen of zij in aanmerking komen om deel te nemen aan een aanbestedingsprocedure voor een bepaalde overheidsopdracht in een derde land. Op basis van de antwoorden die de gebruikers geven op drie of vier vragen over de aanbestedende dienst, het voorwerp van de aanbesteding en de verwachte waarde van de opdracht, zal het nieuwe instrument snel en zeer betrouwbaar bepalen of de gebruiker gerechtigd is aan de aanbestedingsprocedure deel te nemen. Dit zal inschrijvers helpen om te bepalen of een aanbestedingsproject in een derde land al dan niet door de verbintenissen inzake markttoegang van dat land ten aanzien van de EU in het kader van de WTO-Overeenkomst inzake overheidsopdrachten of een bilaterale overeenkomst wordt bestreken.

B. Gidsen, helpdesks, kmo-centra en samenwerking met netwerken

⁴⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=EXkldaJvv5E>

⁴⁷ <https://webgate.ec.europa.eu/procurement/#/step1>

In haar communicatie-inspanningen blijft de Commissie zich richten op de voordelen die EU-handelsovereenkomsten bieden aan ondernemingen, met name kmo's ...

De Commissie is in 2020 voortgegaan met het **opstellen van een reeks gidsen** om het bedrijfsleven te helpen zijn weg te vinden in de overeenkomsten, ondersteund door specifieke opleidingssessies en webinars voor belanghebbenden, ter aanvulling van de activiteiten van de EU-lidstaten en het bedrijfsleven. De **EU-delegaties** spelen een belangrijke rol bij de bewustmaking en ondersteunen marktdeelnemers die de vruchten van de overeenkomst willen plukken.

- **Voorbeeld Canada:** In 2020 is de Commissie voortgegaan met de ontwikkeling van specifieke gidsen en de organisatie van webinars om ondernemingen in de EU te helpen die op de Canadese markt actief zijn of willen worden. Deze werkzaamheden hadden betrekking op negen gebieden, van zeer technische onderwerpen, zoals alternatieven voor behandeling van bepaalde plantaardige producten met methylbromide voor de uitvoer of mogelijkheden voor schone technologiebedrijven, tot meer algemene onderwerpen, zoals overheidsopdrachten in Canada op federaal en subfederaal niveau of een overzicht van intellectuele-eigendomsrechten in Canada. Al deze gidsen en verslagen zijn voor het publiek beschikbaar op de website van de Commissie⁴⁸.
- **Voorbeeld Japan:** In 2020 heeft het handelsteam van de EU-delegatie in Tokio een stapsgewijze gids ontwikkeld om bedrijven markttoegangsinformatie te verstrekken, aangevuld met sectorale gidsen⁴⁹.

Kmo-centra op belangrijke markten, ondersteund door de EU, spelen een belangrijke rol ...

Om kmo's te helpen internationaliseren en hen te helpen bij de toegang tot onderhandelde voordelen in partnerlanden, **blijft de Commissie kmo-centra in China en Japan sponsoren**, in nauwe samenwerking met de lidstaten, nationale en Europese ondernemersorganisaties in het buitenland en organisaties voor handelsbevordering. Het **Centrum voor industriële samenwerking EU-Japan**⁵⁰ telt 2 233 geregistreerde leden. Het wordt gezamenlijk gefinancierd en beheerd door de EU en Japan⁵¹, in samenwerking met de organisaties voor handelsbevordering van de lidstaten. Het verleent diverse diensten⁵² aan kmo's, onder meer via de EPO-helpdesk⁵³ en via de Japanse helpdesk voor belastingen en overheidsopdrachten⁵⁴, en bevordert technologieoverdracht tussen de EU en Japan via een speciale helpdesk⁵⁵. Het **kmo-centrum van de EU in China** is een door de Commissie gefinancierd project dat sinds 2010 Europese kleine en middelgrote ondernemingen helpt zich voor te bereiden om zaken te doen in China. Volgens de planning loopt het project van oktober 2020 tot en met maart 2022, en het

⁴⁸ <https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1720&title=CETA-factsheet-and-guides>

⁴⁹ Gids voor leveranciers uit de EU over overheidsopdrachten in Japan (https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/november/tradoc_159028.pdf); stapsgewijze gids met informatie over markttoegang voor EU-ondernemingen (<https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/eu-japan-economic-partnership-agreement>).

⁵⁰ <https://www.eu-japan.eu/>

⁵¹ De EU verstrekt financiering in het kader van het COSME-werkprogramma 2020 (5,6 miljoen EUR; april 2020 – maart 2022).

⁵² <https://www.eu-japan.eu/summary-activities>

⁵³ <https://www.eubusinessinjapan.eu/library/news/epa-helpdesk>

⁵⁴ <https://www.eu-japan.eu/japan-tax-public-procurement-helpdesk>

⁵⁵ <http://www.eu-jp-tthelpdesk.eu/>

zit momenteel in zijn derde fase. Het EU-kmo-centrum werd in zijn tweede fase (juli 2014 – april 2020) door de EU gefinancierd met een totale begroting van 5,9 miljoen EUR en het heeft 14 163 geregistreerde gebruikers op zijn website.

Kmo-centra in Japan en China

Voorbeelden van activiteiten van het Centrum voor industriële samenwerking EU-Japan in 2020:

- ✓ 16 EPO-gerelateerde webinars (via de EPO-helpdesk) met 925 deelnemers;
- ✓ 18 factsheets over de belangrijkste aspecten van de EPO;
- ✓ 21 webinars met 810 deelnemers.

Voorbeelden van activiteiten van het kmo-centrum van de EU in China (november 2014 – april 2020):

- ✓ 307 opleidingen in China en de EU voor meer dan 12 000 kmo's uit de EU;
- ✓ 28 memoranda van overeenstemming ondertekend met overheidsinstanties en bedrijfsondersteunende organisaties in China en Europa;
- ✓ 270 partnerschappen tussen het kmo-centrum van de EU en partnerorganisaties.

... en worden in sommige gevallen ook ondersteund door thematische teams

Ondernemingen uit de EU (met name kleinere) worden vaak geconfronteerd met praktische uitdagingen en beperkingen op het gebied van de bescherming van intellectuele-eigendomsrechten in derde landen, zoals gedwongen technologieoverdracht, procedurele tekortkomingen, achterstand bij de registratie van rechten, niet-registratie van bepaalde rechten, niet-afschrikkende sancties voor inbreuken op intellectuele-eigendomsrechten, gebrek aan deskundigheid, corruptie, gebrek aan bewustzijn en gebrek aan transparantie. Om hen te helpen deze uitdagingen, die van invloed kunnen zijn op hun internationaliseringsinspanningen, doeltreffend aan te pakken, heeft de Commissie **thematische kmo-helpdesks inzake intellectuele-eigendomsrechten opgericht in belangrijke regio's, met name China, Latijns-Amerika en Zuidoost-Azië**⁵⁶. Deze helpdesks ondersteunen kmo's uit de EU bij het beschermen en handhaven van hun intellectuele-eigendomsrechten op het grondgebied van handelspartners van de EU, door gratis informatie en diensten te verstrekken.

⁵⁶ https://intellectual-property-helpdesk.ec.europa.eu/ip-thematic-areas_en

C. Verdieping van de samenwerking met ondernemingen en het bedrijfsleven

Om ondernemingen ter plaatse te bereiken, heeft de Commissie in 2020 in de EU en in derde landen **haar samenwerking met vertegenwoordigers van zakelijke belangen van de EU verder verdiept**, waaronder het Enterprise Europe Network (EEN)⁵⁷, het European Business Organisations' World Wide Network (EBO WWN)⁵⁸ en de organisaties voor handelsbevordering van de lidstaten. Het doel van de Commissie is de uitwisseling van standpunten met deze organisaties te bevorderen om de markttoegang voor Europese ondernemingen in derde landen te verbeteren.

Het EEN verstrekt advies over vrijhandelsovereenkomsten die door de EU zijn gesloten. De EEN-deskundigengroep voor internationalisering van kmo's deelt regelmatig informatie over recente handelsgerelateerde kwesties via het "EEN community platform". De deskundigengroep organiseert ook webinars voor lokale ondernemingen en EEN-adviseurs en beheert helpdesks om informatie over handelsovereenkomsten te verspreiden.

Het European Enterprise Network — recente activiteiten

- Op 27 januari 2021 organiseerde de thematische groep voor kmo-internationalisering van het EEN een webinar getiteld "Meet our international partners: EEN Singapore", waarin wordt gewezen op de mogelijkheden en de steun die beschikbaar zijn voor EU-ondernemingen die handel willen drijven in Singapore en daarbij de voordelen van de vrijhandelsovereenkomst willen benutten.
- EEN Vietnam heeft een helpdesk opgezet om de behoeften van ondernemingen met betrekking tot de vrijhandelsovereenkomst tussen de EU en Vietnam, die op 1 augustus 2020 in werking is getreden, te analyseren, onder meer door enquêtes uit te voeren, vergaderingen te organiseren enz.
- In november 2020 organiseerde het EEN in nauwe samenwerking met DG Handel een specifieke praktijkgerichte opleiding over de functionaliteiten van het portaal Access2Markets. Het webinar werd goed ontvangen en meer dan 200 EEN-adviseurs volgden de opleiding. In de toekomst staan er meer praktijkgerichte opleidingssessies gepland.

Steun voor kmo's is nu opgenomen in veel handelsovereenkomsten van de EU ...

Om kmo's verder te helpen EU-handelsovereenkomsten te benutten, **bevatten recente vrijhandelsovereenkomsten van de EU specifieke kmo-hoofdstukken**⁵⁹ die zorgen voor transparantie ten aanzien van kmo's en regelmatige contacten tussen de kmo-contactpunten van de

⁵⁷ Het netwerk, dat wordt medegefinancierd uit het [COSME-programma](#) van de EU, is actief in meer dan 60 landen en brengt 3000 deskundigen uit 600 partnerorganisaties bijeen. De doelstelling van het EEN is om kmo's bij hun internationale activiteiten te ondersteunen.

⁵⁸ <https://eboworldwide.eu/>

⁵⁹ Er is overeenstemming bereikt over een kmo-aanbeveling met Canada. De EPO EU-Japan en de handels- en samenwerkingsovereenkomst met het Verenigd Koninkrijk bevatten kmo-hoofdstukken, evenals de overeenkomst met Mercosur en de gemoderniseerde overeenkomst met Mexico. Kmo-hoofdstukken maken ook deel uit van de onderhandelingen met Chili, Indonesië, Australië en Nieuw-Zeeland.

partijen. In 2020 hebben de in het kader van de CETA opgerichte kmo-contactpunten een activiteitenverslag voorgelegd aan het Gemengd Comité van de CETA, dat in juli 2020 bijeenkwam, en zijn ze begonnen aan de uitvoering van hun werkplan 2020-21⁶⁰, onder meer met betrekking tot het EEN en het volgen van de vooruitgang van kmo's in het kader van de CETA. In februari 2021 vond een vergadering plaats van de contactpunten die zijn opgericht in het kader van de EPO tussen de EU en Japan, waar beide partijen verslag uitbrachten over hun initiatieven om de informatiebepalingen van het hoofdstuk over kmo's uit te voeren.

IV. Belemmeringen aanpakken en oplossingen vinden

IV.1 Stand van zaken met betrekking tot handelsbelemmeringen en de opheffing ervan in een uitdagend jaar

2020 was een bijzonder veeleisend jaar: de door de COVID-19-pandemie veroorzaakte gezondheids- en economische crisis heeft protectionisme aangewakkerd en sommige partners terughoudend gemaakt om belemmeringen die van vóór de crisis dateren uit de weg te ruimen.

De institutionele organen die bij handelsovereenkomsten van de EU zijn opgericht, vormen een belangrijke weg om problemen op te sporen, aan te kaarten en op te lossen met handelspartners waarmee de EU preferentiële handelsovereenkomsten heeft gesloten. Ondernemingen kunnen echter problemen ondervinden op gebieden die niet rechtstreeks door een handelsovereenkomst worden aangepakt of in landen waarmee de EU geen preferentiële handelsovereenkomst heeft gesloten. De werkzaamheden om belemmeringen in kaart te brengen en weg te nemen, zijn in 2020 voortgezet op alle niveaus (bilateraal en multilateraal) om tegemoet te komen aan de zorgen van EU-ondernemingen, die te maken hebben met beperkende maatregelen of praktijken en oneerlijk worden behandeld door handelspartners van de EU, of die niet op een gelijk speelveld kunnen concurreren. Om het indienen van klachten te vergemakkelijken heeft de Commissie in november 2020 op haar portaal Access2Markets het **centrale toegangspunt** (Single Entry Point, SEP) opgericht, een éénloketsysteem voor het verstrekken van informatie over handelsbelemmeringen en/of handelspartners die hun verbintenissen niet nakomen.

A. Stand van (alle geregistreerde) handels- en investeringsbelemmeringen per 31 december 2020

Zoals uit onderstaande tabel blijkt, waren eind 2020 **462 actieve handels- en investeringsbelemmeringen uit 66 derde landen** opgenomen in de databank Access2Markets van de Commissie:

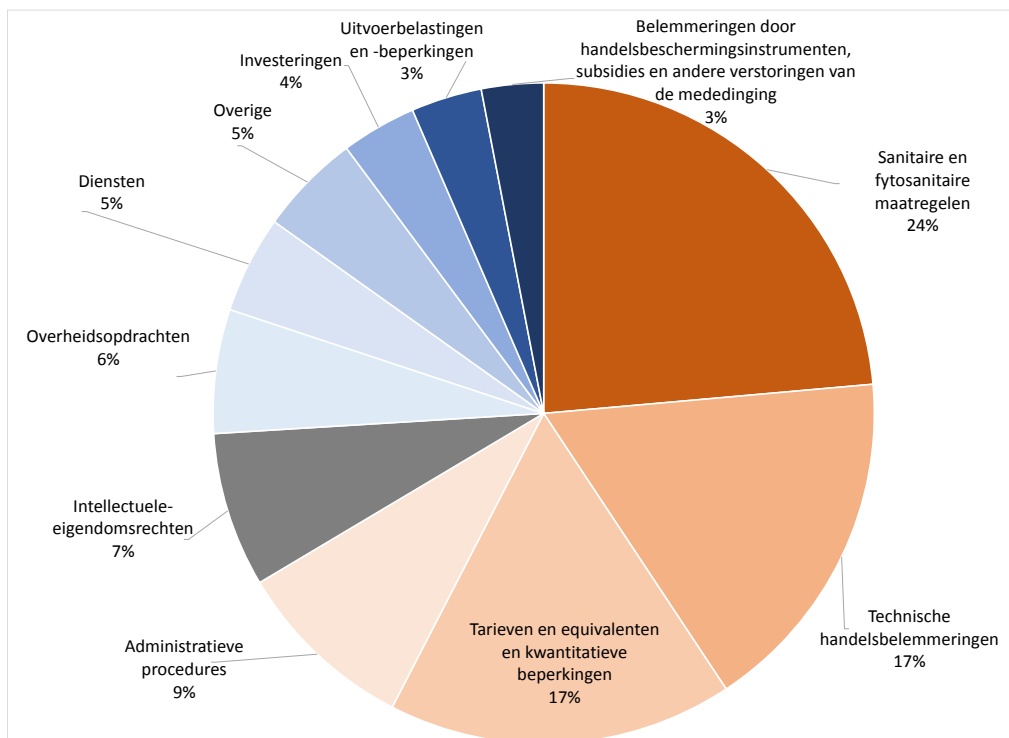
Soort maatregel	Aantal belemmeringen
Sanitaire en fytosanitaire maatregelen	109
Technische handelsbelemmeringen	79
Tarieven en equivalenten en kwantitatieve beperkingen	78
Administratieve procedures	41
Diensten & investeringen	39

⁶⁰ Het werkplan en het activiteitenverslag zijn beschikbaar op: https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/july/tradoc_158910.pdf

Andere maatregelen*	37
IER	35
Overheidsopdrachten	28
Uitvoerbelaastingen en -beperkingen	16
Totaal	462

Andere maatregelen omvatten onder meer belemmeringen in verband met handelsbeschermingsinstrumenten en subsidies, maatregelen die van invloed zijn op de mededinging, en andere maatregelen die niet in eerdere categorieën kunnen worden ingedeeld.

Figuur 4: Soorten belemmeringen in 2020

Wat de **soorten belemmeringen** betreft, bleven de sanitaire en fytosanitaire maatregelen (109) net als in voorgaande jaren de grootste categorie, goed voor een kwart van alle geregistreerde belemmeringen, gevolgd door technische handelsbelemmeringen, en tariefmaatregelen en kwantitatieve beperkingen (elk bijna 80). Deze drie categorieën maakten in 2020 bijna 60 % van alle actieve belemmeringen uit.

Wat de **geografische spreiding** betreft, bleef China in 2020 het land met de meeste belemmeringen (40, twee meer dan in 2019); Op de tweede plaats komt Rusland, gevolgd door Indonesië en de Verenigde Staten (elk 26), India (25) en Turkije (24). Andere landen met tien of meer belemmeringen waren Brazilië, Zuid-Korea, Australië, Algerije, Egypte, Marokko, Canada en Maleisië.

B. De ontwikkeling van handels- en investeringsbelemmeringen in 2020

Onderstaande tabel toont nieuwe geregistreerde belemmeringen en weggenomen belemmeringen in 2020⁶¹ per type/categorie, met een nettotoename (+ 8) ten opzichte van 2019⁶²:

Soort maatregel	Nieuwe belemmeringen ⁶³	Weggenomen belemmeringen
Sanitaire en fytosanitaire maatregelen	13	17
Technische handelsbelemmeringen	5	6
Administratieve procedures	5	4
Tarieven en equivalenten en kwantitatieve beperkingen	5	2
Diensten & investeringen	4	1
Andere maatregelen ⁶⁴	4	1
Overheidsopdrachten	3	1
Uitvoerbelastingen en -beperkingen	1	1
IER	1	0
Totaal	41	33

Sanitaire en fytosanitaire maatregelen eindigden opnieuw bovenaan, zowel wat nieuwe maatregelen (13) betreft, als wat betreft de maatregelen die werden weggenomen (17), waardoor zij goed waren voor de helft van alle in 2020 weggenomen belemmeringen. De weggenomen sanitaire en fytosanitaire belemmeringen betekenden bijvoorbeeld dat de Japanse markten voor bepaalde EU-rundvleesproducten werden opengesteld voor EU-exporteurs, dat Belgische appels in Mexico en Thailand werden toegelaten of dat Zuid-Korea een verbod ten aanzien van pluimvee uit Hongarije ophief.

Technische handelsbelemmeringen en belemmeringen in verband met **administratieve procedures** waren de tweede en derde meest voorkomende soort.

In termen van **nieuwe belemmeringen die in 2020 per sector werden geregistreerd**, werd 43 % aangetroffen in de **landbouw- en visserijsector**, terwijl er in de sector wijn en gedistilleerde drank vier nieuwe belemmeringen bijkwamen en in de automobielsector drie. Na landbouw en visserij bestond de grootste groep nieuwe belemmeringen in **horizontale maatregelen** (8) die van invloed kunnen zijn op alle uitvoer naar het betrokken partnerland (6) of maatregelen die meer dan één sector bestrijken (2). Samen **vormden horizontale en multisectorale maatregelen een kwart van alle**

⁶¹ Een volledige lijst van nieuwe gemelde belemmeringen en weggenomen belemmeringen in 2020 is te vinden in het werkdokument van de diensten van de Commissie: <https://trade.ec.europa.eu/doclib/html/159786.htm>

⁶² Worden het aantal belemmeringen van vorig jaar (438 actieve belemmeringen) en de cijfers voor 2020 (41 nieuwe en 33 weggenomen belemmeringen) verrekend, dan komt men uit op 446 belemmeringen. Het belangrijkste verschil vloeit voort uit het feit dat, om de belemmeringen bij te houden die gedeeltelijk zijn weggenomen, de Commissie in 2020 de aanvullende actieve belemmeringen op meer gedetailleerde wijze heeft geregistreerd, waardoor het nominale aantal belemmeringen zal toenemen, terwijl de onderliggende trends niet anders zullen uitvallen.

⁶³ Nieuwe belemmeringen zijn die welke in de loop van 2020 in de gegevensbank Access2Markets zijn geregistreerd.

⁶⁴ Andere maatregelen omvatten onder meer belemmeringen in verband met handelsbeschermingsinstrumenten en subsidies, maatregelen die van invloed zijn op de mededinging, en andere maatregelen die niet in eerdere categorieën kunnen worden ingedeeld.

nieuwe belemmeringen die in 2020 werden opgetekend⁶⁵, als gevolg van een toename van protectionistische tendensen, die verder werden versterkt door de COVID-19-pandemie.

⁶⁵ Dit grote aandeel van maatregelen met een horizontaal effect staat een behoorlijke kwantificering van de betrokken handelsstromen in de weg.

Handels- en investeringsbelemmeringen & COVID-19

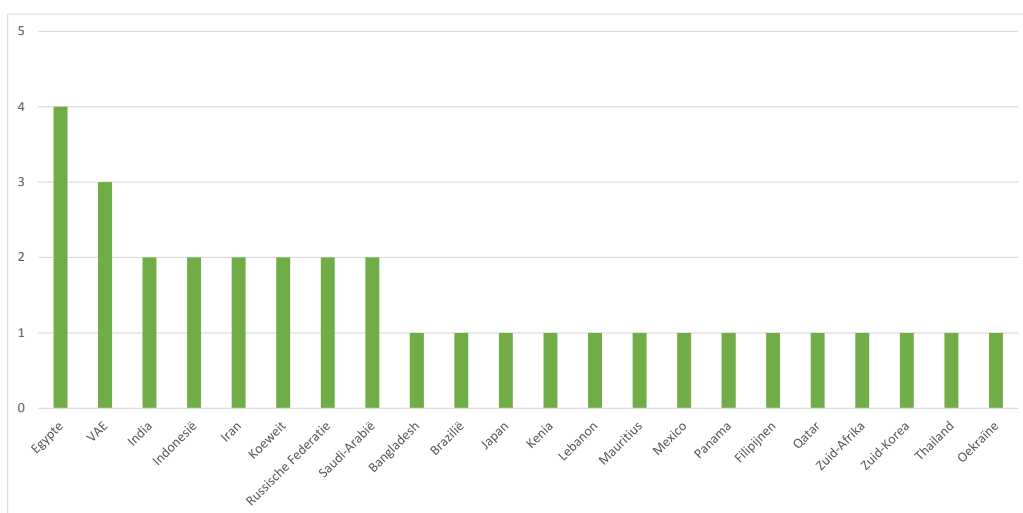
In de vroege stadia van de pandemie hebben verstoringen van de toeleveringsketen geleid tot een explosie van de vraag naar essentiële (gezondheids-)goederen en dus tot tekorten en zelfbeschermende, beperkende maatregelen, gevolgd door een ongecontroleerde verhoging van de productie (voornamelijk in China), waardoor de veiligheid en de conformiteit met de EU-normen in het gedrang kwamen. De EU heeft een tijdelijk transparantiemechanisme ingevoerd in de vorm van een **regeling voor uitvoervergunningen voor persoonlijke beschermingsmiddelen**, ter vervanging van nationale verboden, welke beide eind mei 2020 zijn vervallen.

Tijdens de eerste fase van de pandemie hebben een aantal handelspartners van de EU **uitvoerbepalingen** ingevoerd. De Commissie blijft deze maatregelen monitoren om na te gaan of de duur van de maatregelen beperkt blijft tot het strikt noodzakelijke, d.w.z. of de maatregelen worden opgeheven zodra de gezondheidssituatie dat toelaat⁶⁶. In gevallen waarin beperkingen van invloed blijken te zijn op de levering van essentiële goederen in de EU die nodig zijn om het hoofd te bieden aan COVID-19, streeft de EU ernaar de maatregel weg te nemen of te beperken. Een voorbeeld hiervan zijn Indiase maatregelen ter beperking van de uitvoer van diverse kritieke medische benodigdheden⁶⁷, die zouden kunnen worden weggenomen middels betrokkenheid op het hoogste politieke niveau.

C. In 2020 weggenomen belemmeringen

De Commissie heeft in 2020 proactief belemmeringen aangepakt, waardoor 33 belemmeringen in 22 handelspartners geheel of gedeeltelijk werden weggenomen, zoals blijkt uit onderstaande grafiek.

Figuur 5: Aantal weggenomen belemmeringen per partnerland (2020)

⁶⁶ Sommige van deze maatregelen zijn voor monitoringdoeleinden opgenomen in de databank van de EU (op het platform Access2Markets: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/barriers>).

⁶⁷ De leveringen waarop de beperkingen betrekking hadden, omvatten onder meer hydroxychloroquine, andere werkzame farmaceutische bestanddelen en paracetamol (meer dan een derde van de Indiase paracetamolproductie wordt naar de EU uitgevoerd).

De Commissie beschikt over **een reeks instrumenten die vaak in combinatie worden toegepast** om handelsbelemmeringen uit de weg te ruimen. Naast het activeren van het institutionele kader van haar bilaterale handelsovereenkomsten (zie punt II.2 B), maakt de Commissie gebruik van **diplomatieke kanalen** en dialogen op hoog niveau met haar handelspartners om belemmeringen weg te nemen. Zij brengt belemmeringen ook regelmatig in een multilaterale context ter sprake, bij de WTO. Tevens kan zij ook onderzoeken instellen in het kader van de EU-verordening inzake handelsbelemmeringen (er werden twee onderzoeken in 2020 gestart en in 2021 afgerond; zie hieronder).

Bilaterale actie bleek een doeltreffende weg te zijn om belemmeringen aan te pakken ...

Voorbeelden van inspanningen op bilateraal niveau:

- Saudi-Arabië / kunststoffen: De gezamenlijke inspanningen van de Commissie, de EU-lidstaten en het bedrijfsleven hebben ertoe bijgedragen dat een technische belemmering met betrekking tot de certificering van kunststofmaterialen door Saudi-Arabië kon worden weggenomen. De lidstaten en brancheorganisaties hebben de Commissie op de hoogte gebracht van een nieuwe vereiste die het gebruik van gecertificeerde oxo-biologisch afbreekbare kunststoffen verplicht zou stellen voor verpakkingen. De Commissie heeft de kwestie bestudeerd en geconcludeerd dat een dergelijke beperking niet wetenschappelijk onderbouwd was (d.w.z. bewijs van de gunstige effecten van onder invloed van zuurstof afbreekbare kunststoffen op het milieu ontbrak). Dit argument en ander wetenschappelijk bewijsmateriaal dat door de EU-delegatie aan Saudi-Arabië werd voorgelegd, hebben ertoe geleid dat het land de technische voorschriften voor verpakkingsproducten heeft ingetrokken.
- Indonesië / IER: De Commissie heeft de afgelopen twee jaar met Indonesië de kwestie van lokale productie als voorwaarde voor octrooibeschermt voor geneesmiddelen aan de orde gesteld, aangezien dit een ernstige belemmering vormde voor Europese ondernemingen die in Indonesië wilden concurreren. De EU heeft via diplomatieke kanalen met Indonesië besprekingen opgestart en met gelijkgezinde landen samengewerkt om een oplossing te vinden die zowel de lokale als de Europese innovatieve industrie ten goede komt en die in overeenstemming is met de internationale normen. In oktober 2020 heeft Indonesië een nieuwe Omnibuswet inzake het scheppen van banen aangenomen, waarin de vereiste werd geschrapt. Dit betekende een belangrijke stap in de richting van de naleving van de internationale normen die onder meer betrekking hebben op de vervaardiging, invoer en licentieverlening van geoctrooieerde uitvindingen in Indonesië.

... naast maatregelen in het kader van de WTO en de verschillende WTO-comités ...

Gezien de wildgroei aan regels en voorschriften die van invloed zijn op de internationale handel, is de correcte uitvoering van multilaterale regels in verband met technische handelsbelemmeringen van het grootste belang. Dankzij de succesvolle betrokkenheid van de EU in de **Commissie technische handelsbelemmeringen van de WTO** kon een groot aantal van dergelijke technische handelsbelemmeringen worden opgehelderd, weggenomen of voorkomen, waardoor de uitvoer van de EU vergemakkelijkt werd. Volgens recente ramingen hadden dergelijke maatregelen **de afgelopen**

tien jaar nadelige gevolgen voor ongeveer **83 miljard EUR**⁶⁸ **aan EU-uitvoer** in een breed scala van sectoren, met name medische hulpmiddelen, farmaceutische producten, auto's, voedingsmiddelen en dranken, IT-producten en elektrische apparaten, cosmetica, speelgoed, textiel, keramiek en meubels⁶⁹.

... en de verordening inzake handelsbelemmeringen, die in specifieke gevallen een bijkomende juridische weg bood.

De **verordening inzake handelsbelemmeringen** is een rechtsinstrument dat ondernemingen, bedrijfstakken, verenigingen en lidstaten in de EU het recht geeft om bij de Commissie een klacht in te dienen over handelsbelemmeringen in derde landen. Als de klacht aan de toelatingscriteria voldoet, onderzoekt de Commissie of er bewijs is voor schendingen van internationale handelsregels die nadelige gevolgen hebben voor het handelsverkeer of schade veroorzaken, en of het in het belang van de EU is om op te treden. Indien uit de procedure blijkt dat maatregelen nodig zijn om de naleving van de internationale handelsregels te waarborgen en de veroorzaakte schade weg te nemen, kunnen passende maatregelen worden genomen, waaronder het inleiden van een geschillenbeslechtsprocedure.

Tot dusver zijn **op grond van de verordening inzake handelsbelemmeringen 24 onderzoeksprocedures** ingeleid met betrekking tot handelspraktijken van een groot aantal handelspartners (bv. Brazilië, Canada, Japan, Turkije). Twee onderzoeken werden in 2020 gestart en in 2021 afgerond.

- Voorbeelden: Saudi-Arabië / tegels en Mexico / tequila: Op 5 mei 2021 heeft de Commissie het onderzoek afgerond naar maatregelen van Saudi-Arabië⁷⁰ die de markttoegang voor keramische tegels uit de EU beperkten en naar maatregelen van Mexico⁷¹ die van invloed waren op de uitvoer van tequila naar de EU. Deze onderzoeken werden ingeleid naar aanleiding van klachten van de respectieve brancheorganisaties (de European Ceramic Industry Association (Ceramie-Unie) en Brewers of Europe) en leidden tot een verduidelijking van de juridische situatie en de economische gevolgen van de maatregelen van de derde landen. Uit het onderzoek is gebleken dat de nieuwe technische voorschriften van Saudi-Arabië een belemmering vormden voor 75 tot 80 % van de EU-uitvoer van keramische tegels, met een waarde van 120 tot 150 miljoen EUR per jaar, en vele kmo's uit de EU troffen, terwijl de weigering van Mexico om uitvoercertificaten voor tequila aan ondernemingen uit de EU af te geven een vorm van uitvoerbeperking zou kunnen zijn die verboden is op grond van de WTO-regels.

Na afronding van deze twee onderzoeken **verkeert de Commissie nu in een betere positie om deze belemmeringen weg te nemen**. De Commissie zal nu met Saudi-Arabië overleggen om ervoor te zorgen dat deze belemmeringen uit de weg worden geruimd, hetzij via onderhandelingen, hetzij door

⁶⁸ Middels deze methode worden de huidige handelsstromen geraamd die baat hebben gehad bij de opheffing/preventie van technische handelsbelemmeringen en worden de toename van de uitvoer of andere gevolgen voor de handel niet gekwantificeerd.

⁶⁹ Zie ook de publicatie van CEPS van februari 2021 getiteld "Multilateral cooperation behind the trade war headlines: How much trade is freed up?", door Lucian Cernat en David Boucher (https://www.ceps.eu/download/publication/?id=32164&pdf=PI2021-03_Multilateral-cooperation-behind-the-trade-war-headlines.pdf).

⁷⁰ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/may/tradoc_159564.pdf

⁷¹ https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2021/may/tradoc_159563.pdf

de zaak voor de WTO te brengen. De Commissie zal ook lopende administratieve procedures in Mexico op de voet volgen om ervoor te zorgen dat het land zijn handelsbelemmering wegneemt.

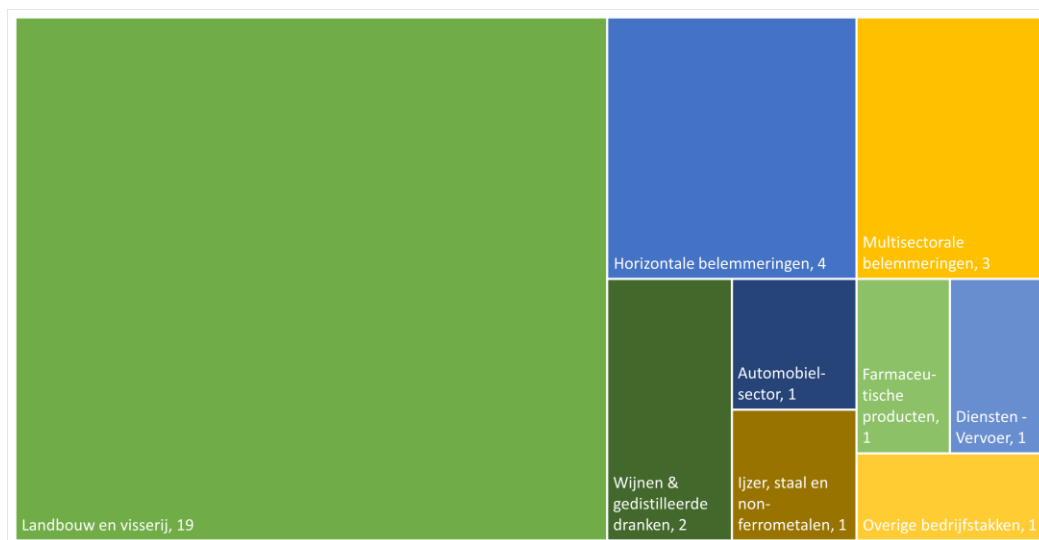
D. Het partnerschap voor markttoegang (Market Access Partnership) in werking en de impact ervan in 2020

Ondanks de moeilijkheden die de COVID-19-pandemie heeft veroorzaakt, zijn in 2020 tastbare resultaten geboekt dankzij de voortdurende samenwerking tussen de Commissie, de lidstaten en het bedrijfsleven in de Adviesgroepen Markttoegang (Market Access Advisory Groups) in Brussel, maar ook in veel markttoegangsteams (Market Access Teams) onder leiding van handelsteams in EU-delegaties en dankzij belanghebbenden die informatie hebben verstrekt over de situatie ter plaatse in onze partnerlanden.

Wat de **geografische spreiding van de in 2020 weggenomen belemmeringen** betreft, werden er vier in Egypte aangepakt, drie in de Verenigde Arabische Emiraten, telkens twee in India, Indonesië, Iran, Koeweit, Rusland en Saudi-Arabië, en telkens één in 14 andere landen. De Commissie reageert op de toenemende trend van protectionisme in het zuidelijke Middellandse Zeegebied en het Midden-Oosten; bijna de helft van de weggenomen belemmeringen (15) was gelegen in deze strategische regio. Zeven belemmeringen werden weggenomen in Zuid- en Zuidoost-Azië.

Net als in voorgaande jaren was de **sector die het meest profiteerde** van het aantal belemmeringen dat werd weggenomen **landbouw en visserij**, goed voor bijna 60 % van alle weggenomen belemmeringen. Zeven van de weggenomen belemmeringen (een vijfde) waren horizontale of multisectorale belemmeringen.

Figuur 6: Aantal opgeloste belemmeringen per sector (2020)

In het algemeen is uit de **econometrische analyse**⁷² van de Europese Commissie gebleken dat de **uitvoer uit de Europese Unie in 2020** dankzij de opheffing van een aantal belemmeringen tussen

⁷² De methode is alleen van toepassing op de handel in goederen en kan niet worden toegepast op complexe horizontale belemmeringen die van invloed zijn op goederen, noch op andere belemmeringen.

2014 en 2019⁷³ **5,4 miljard EUR meer waard was dan wanneer deze belemmeringen nog steeds van kracht waren geweest.** Deze extra EU-uitvoer ter waarde van 5,4 miljard EUR is een tastbaar voordeel van de uitvoerings- en handhavingsinspanningen van de Commissie, de lidstaten en het bedrijfsleven in het kader van het partnerschap voor markttoegang.

IV.2 Het indienen van klachten vergemakkelijken: het centrale toegangspunt (Single Entry Point)

De lancering van het centrale toegangspunt helpt om de middelen te concentreren en te mobiliseren om handelsbelemmeringen aan te pakken ...

De lancering van het **centrale toegangspunt**⁷⁴ (Single Entry Point, SEP) op 16 november 2020 moet de interactie tussen de Commissie en belanghebbenden verder verbeteren en zo een toename met zich meebrengen van het aantal klachten over belemmeringen van markttoegang en inbreuken op verbintenissen inzake handel en duurzame ontwikkeling, alsook klachten in verband met niet-naleving van de vereisten in het kader van het stelsel van algemene preferenties (SAP) van de EU. Het SEP is zodanig opgezet dat de Commissie bij het onderzoek van klachten gebruik kan maken van solide bewijsmateriaal, zodat zij sneller en doeltreffender kan optreden in gevallen waarin zij meent dat er redenen zijn om op te treden. Tegelijkertijd worden met het éénloketsysteem en de richtsnoeren van de Commissie de moeilijkheden aangepakt waarmee veel belanghebbenden worden geconfronteerd bij het identificeren van de juiste kanalen en de informatie die van hen wordt verwacht om klachten in te dienen en hun behandeling te volgen.

Het SEP profiteert ook van een meer gestroomlijnde aanpak van het beheer van de werkzaamheden met betrekking tot belemmeringen binnen het directoraat-generaal Handel en in de bredere waaier aan diensten van de Commissie die met mogelijke belemmeringen te maken hebben. Hoewel alle belemmeringen worden opgevolgd, krijgen sommige voorrang op basis van hun juridische draagkracht, hun economisch of systemisch belang en de vooruitzichten voor het wegnemen ervan.

... waardoor het gemakkelijker wordt om sterkere zaken voor te bereiden

Toegang tot het SEP verloopt via het onlineplatform Access2Markets (zie deel III.A), waar klachten online kunnen worden doorgegeven⁷⁵. Sinds de aankondiging van het SEP in de zomer van 2020 is er meer dan 60 keer contact mee opgenomen over mogelijke klachten, wat uiteindelijk tot de ontvangst van 17 formele klachten heeft geleid.

... en de Commissie wordt geholpen om sneller en met meer effect te reageren ...

Het **centrale toegangspunt maakt al een echt verschil** in de manier waarop de Commissie werkt met betrekking tot belemmeringen. Zoals uit het onderstaande voorbeeld blijkt, verhoogt het in een vroeg stadium ontvangen van de juiste informatie de kans om belemmeringen met succes aan te pakken via het volledige scala aan beschikbare formele en informele kanalen.

⁷³ De analyse omvat 130 belemmeringen die tussen 2014 en 2019 zijn weggelaten. Met deze analyse kunnen slechts bepaalde belemmeringen worden gekwantificeerd, met name die welke van invloed zijn op de EU-uitvoer van goederen en die geen horizontaal effect hebben. De analyse heeft geen betrekking op belemmeringen die in 2020 zijn weggelaten, omdat ten minste een volledig jaar van gegevens na het wegnemen van de belemmering vereist is om de gevolgen voor de handel vast te stellen.

⁷⁴ Zie de operationele richtsnoeren: https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/form-assets/operational_guidelines.pdf

⁷⁵ Klachten over markttoegang of schendingen van verbintenissen inzake handel en duurzame ontwikkeling kunnen nu online worden ingediend via de desbetreffende formulieren op het portaal Access2Markets.

- Voorbeeld: Egypte / keramische tegels: Een recent voorbeeld is het tijdelijke invoerverbod voor keramische tegels dat Egypte had uitgevaardigd. Ondernemingen uit de EU, die handelden via hun brancheorganisatie, konden met behulp van het nieuwe éénloketsysteem snel handelen en op basis van het klachtenformulier de vereiste informatie reeds een paar dagen na de bekendmaking van de maatregelen door Egypte verzamelen. Dit stelde de Commissie in staat om, met de hulp van de EU-delegatie, in een vroeg stadium contact te zoeken met de Egyptische autoriteiten, onder meer via diplomatieke contacten en een briefwisseling. In maart 2021, na de eerste periode van drie maanden, heeft Egypte besloten de maatregel niet te verlengen, zodat de maatregel nu is verstreken.

Tegelijkertijd moet worden opgemerkt dat alle formele klachten tot nu toe gericht waren op belemmeringen van markttoegang en nog niet op duurzame ontwikkeling, wat de extra complexiteit van potentiële gevallen op dat gebied weerspiegelt, maar ook de grotere vertrouwdheid van belanghebbenden uit het bedrijfsleven met de bestaande werkzaamheden op het gebied van markttoegang. De Commissie herziet regelmatig waar nodig haar richtsnoeren voor de werking van het SEP en past deze aan, rekening houdend met de opmerkingen van belanghebbenden⁷⁶. Dit is belangrijk omdat het in het nieuwe klachtensysteem tot de verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven en andere belanghebbenden behoort om, waar mogelijk, goed onderbouwde en gemotiveerde zaken aan te dragen. Wanneer dit gebeurt, zal de Commissie goed toegerust zijn om te reageren. Bovendien behoudt de Commissie zich altijd het recht voor om op eigen initiatief actie te ondernemen (door ambtshalve zaken in te leiden), zowel met betrekking tot belemmeringen in verband met markttoegang als inbreuken op verbintenissen inzake handel en duurzame ontwikkeling.

V. Bilaterale en multilaterale handhaving van handelsverbintenissen: beslechting van geschillen⁷⁷

Doeltreffende upstreamwerkzaamheden op het gebied van uitvoering, het voorkomen van potentiële belemmeringen en het aanpakken van feitelijke belemmeringen voordat ze verankerd raken, staan centraal in de nieuwe aanpak van de Commissie betreffende uitvoering en handhaving. Deze werkzaamheden moeten echter worden ondersteund door doeltreffende juridische procedures voor geschillenbeslechting, waarvan zo nodig gebruik moet kunnen worden gemaakt.

V.1 Gebruikmaking van geschillenbeslechting

A. WTO-geschillenbeslechting

Geschillenbeslechting bij de WTO blijft belangrijk voor een doeltreffende handhaving, ondanks de huidige blokkering van de Beroepsinstantie van de WTO

⁷⁶ De eerste actualisering, waarin rekening is gehouden met de input van de belanghebbenden, is in september uitgevoerd en is te vinden op <https://ec.europa.eu/trade/trade-policy-and-you/contacts/chief-trade-enforcement-officer/>

⁷⁷ Voor een gedetailleerde samenvatting van met name WTO-zaken waarbij de EU als klager of verweerder betrokken was, en zaken in het kader van de bilaterale overeenkomsten van de EU, zie de meest recente uitgave van het overzicht van actieve geschillenbeslechtingsprocedures van de EU op de website van DG Handel (<https://ec.europa.eu/trade/policy/accessing-markets/dispute-settlement/>).

Uit het systeem voor geschillenbeslechting van de WTO komen **onafhankelijke en onpartijdige uitspraken** voort, die bindend zijn voor de partijen bij het geschil en waartegen **beroep** kan worden aangetekend, waardoor de **kwaliteit en legitimiteit** van die uitspraken gewaarborgd wordt.

De **WTO** biedt een beproefd geschillenbeslechtingssysteem aan dat door de EU kan worden gebruikt om haar WTO-rechten te doen gelden wanneer andere WTO-leden hun verbintenissen niet nakomen. In de periode van 1995 tot juni 2021 heeft de EU 104 van de 600 geschillen die bij de WTO aanhangig zijn gemaakt, ingeleid.

In de door dit verslag bestreken periode **heeft de EU een aanzienlijk aantal geschillenbeslechtigingsprocedures ingeleid**. Hoewel de tijdschema's van WTO-geschillen onvermijdelijk zijn beïnvloed door de COVID-19-pandemie, heeft de EU in de WTO actief maatregelen bepleit en ondersteund om de beslechting van geschillen op schema te houden, zoals de organisatie van panelhoorzittingen in virtuele of hybride vorm.

WTO-procedures voor geschillenbeslechting

- De panelprocedure werd voortgezet in een aantal door de EU aanhangig gemaakte geschillen, waaronder: het geschil met Turkije betreffende farmaceutische producten (DS583); het geschil met Colombia betreffende antidumpingrechten op diepgevroren frieten uit België, Duitsland en Nederland (DS591); het geschil met India wegens buitensporige Indiase tarieven op bepaalde goederen in de sector van informatie- en communicatietechnologie (DS582), en het geschil met de VS betreffende bepaalde maatregelen ten aanzien van staal en aluminiumproducten (DS548) en antidumping- en compenserende rechten op rijpe olijven uit Spanje (DS577).
- De EU heeft haar geschil over het Indonesische uitvoerverbod voor nikkelerts en de binnenlandse verwerkingsvoorschriften van Indonesië met betrekking tot nikkelerts en ijzererts **voor het panel gebracht**. Op 29 april 2021 werd een panel samengesteld in de zaak *Indonesia — Measures Relating to Raw Materials* (DS592).
- In oktober 2020 heeft het Orgaan voor Geschillenbeslechting van de WTO de EU in het kader van het **geschil tussen de EU en de VS** over grote burgerluchtvaartuigen (DS353) gemachtigd om concessies ten aanzien van de VS ter waarde van bijna 4 miljard USD per jaar op te schorten. Na de daadwerkelijke instelling van tegenmaatregelen door de EU op 10 november 2020 en de wederzijdse opschorting van tegenmaatregelen door de EU en de Verenigde Staten op 5 maart 2021 voor een periode van vier maanden, is op 15 juni 2021 overeenstemming bereikt over een samenwerkingskader voor grote burgerluchtvaartuigen, volgens hetwelk de tegenmaatregelen nog eens vijf jaar opgeschort blijven.

B. Bilaterale geschillenbeslechting

In 2020 zette de Commissie haar gerechtelijke werkzaamheden in het kader van de geschillenbeslechtingbepalingen van bilaterale handelsovereenkomsten voort ...

In de geschillenbeslechtingsprocedures die zijn neergelegd in 31 van de 37 handelsovereenkomsten van de EU waarop dit verslag betrekking heeft, wordt in eerste instantie de voorkeur gegeven aan wederzijds aanvaardbare oplossingen door middel van overleg. Dit is haalbaar in gevallen waarin beide partijen bereid zijn om onevenwichtigheden snel aan te pakken en wrijvingen op handelsgebied weg te nemen die bij het toezicht op de naleving van die overeenkomsten aan het licht zijn gekomen.

Wanneer een wederzijds aanvaardbare oplossing door overleg niet mogelijk lijkt, kan elk van beide partijen om de instelling van een geschillenbeslechtingspanel verzoeken.

Sinds 2018 heeft de EU om geschillenbeslechting verzocht in het kader van vier bilaterale handelsovereenkomsten: de associatieovereenkomst met **Oekraïne**, de vrijhandelsovereenkomst met de Republiek **Korea**, de economische partnerschapsovereenkomst met de **Ontwikkelingsgemeenschap van Zuidelijk Afrika (SADC)**⁷⁸ en de associatieovereenkomst met **Algerije**. In 2020 en begin 2021 zijn onder meer de volgende stappen genomen:

⁷⁸ De EPO tussen de EU en de SADC is van toepassing tussen de EU en zes landen van de Ontwikkelingsgemeenschap van zuidelijk Afrika (SADC): Eswatini, Botswana, Lesotho, Mozambique, Namibië en Zuid-Afrika.

- In april 2020 heeft de EU verzocht om de instelling van een arbitragepanel met de **Douane-unie van zuidelijk Afrika** (SACU)⁷⁹ met betrekking tot vrijwaringsmaatregelen tegen de uitvoer van pluimvee uit de EU, in het kader van de economische partnerschapsovereenkomst van de EU met de Ontwikkelingsgemeenschap van zuidelijk Afrika (SADC)⁸⁰. De selectieprocedure voor het panel, die vanwege de volksgezondheidssituatie tijdelijk was opgeschort, is op 22 november 2020 hervat en loopt nog.
- In juni 2020 heeft de Commissie ook de Associatieraad in het kader van haar overeenkomst met Algerije verzocht een aantal invoerbepalende maatregelen aan te pakken, waaronder een door **Algerije** opgelegd invoerverbod voor auto's. Als gevolg daarvan werden in september 2020 constructieve besprekingen tussen de EU en Algerije over alle betwiste maatregelen opgestart, die in 2021 in tal van ronden verder gingen om het geschil middels een minnelijke schikking op te lossen.
- In verband met **Korea** heeft het panel van deskundigen, na vertragingen als gevolg van onder meer de COVID-19-pandemie, in januari 2021 uitspraak gedaan in de zaak die door de EU was aangespannen met betrekking tot de verplichting van Korea in het kader van de vrijhandelsovereenkomst om fundamentele IAO-verdragen te ratificeren en met betrekking tot de vakbondswetgeving (zie punt II.2 C).
- In het geval van **Oekraïne** heeft een panel op 11 december 2020 uitspraak gedaan in het voordeel van de EU met betrekking tot een verbod op de uitvoer van hout naar de EU. Oekraïne heeft de EU op 29 juni 2021 schriftelijk in kennis gesteld van zijn vorderingen met betrekking tot de naleving van de uitspraak van het arbitragepanel, maar was niet in staat kennis te geven van enige maatregel die het had genomen om de uitspraak van het panel na te leven.

⁷⁹ Vijf leden van de SADC (Botswana, Lesotho, Namibië, Zuid-Afrika en Eswatini) hebben een douane-unie opgericht.

⁸⁰ <https://www.sadc.int/about-sadc/overview/>

Geschillenbeslechtsingszaak Oekraïne

In 2005 is Oekraïne begonnen met de toepassing van een uitvoerverbod voor een aantal houtsoorten in de vorm van onbewerkt hout en gezaagd hout. Tussen 2015 en 2017 heeft Oekraïne de productomschrijving van dit **uitvoerverbod** uitgebreid teneinde de **uitvoer van al het onbewerkte hout** te bestrijken. Aangezien het niet lukte om de kwestie op basis van politieke inspanningen op te lossen, besloot de Commissie op 22 november 2018 een geschillenbeslechtsingsprocedure met Oekraïne te starten in het kader van de bilaterale associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne. Op 28 januari 2020 werd een arbitragepanel ingesteld.

De aanpak van de Europese Commissie in deze zaak werd niet alleen geschraagd door een **sterke rechtsgrondslag**, maar ook door de **economische gevolgen** van het Oekraïense uitvoerverbod. Terwijl Oekraïne ondertussen voor China de op een na grootste invoerbron van (bewerkt) zacht hout is geworden, is de invoer in de EU van onbewerkt hout uit Oekraïne gedaald van 2 miljoen ton in 2015 (14 % van de invoer in de EU) tot een verwaarloosbare 2 000 ton in 2019, wat ernstige gevolgen kan hebben voor de beschikbaarheid van relevante grondstoffen voor de houtverwerkende industrie in de EU.

Het arbitragepanel heeft op 11 december 2020 zijn definitieve uitspraak gedaan, waarin het concludeerde dat het Oekraïense uitvoerverbod voor onbewerkt hout onverenigbaar was met artikel 35 van de associatieovereenkomst tussen de EU en Oekraïne, dat uitvoerverboden verbiedt. De uitspraak **verduidelijkte** ook dat de **uitzonderingen ter zake niet van toepassing waren** en verwierp het argument van Oekraïne dat het uitvoerverbod op onbewerkt hout rechtmatig was bedoeld om de Oekraïense bossen te beschermen. Het panel bevestigde deze argumentatie enkel voor een zeer beperkt eerder uitvoerverbod op gezaagd hout van tien zeer zelden verhandelde houtsoorten.

De zaak illustreert het beleid van de EU om **assertief op te treden tegen uitvoerbeperkingen**, aangezien zij een **systemische bedreiging** vormen voor de internationale handel. Dit kwam ook tot uiting in de maatregelen van de EU en andere handelspartners tegen bepaalde Chinese beperkingen met betrekking tot grondstoffen, of recenter de inleiding door de EU van een WTO-geschillenbeslechtsingsprocedure tegen het Indonesische uitvoerverbod op nikkelerts (DS592 – zie kader over WTO-geschillenbeslechtsingsprocedure).

V.2 Vernieuwing van de pools van arbiters en deskundigen op het gebied van handel en duurzame ontwikkeling

In december 2020 heeft de Commissie een oproep tot kandidaatstelling gedaan in verband met de vernieuwing van de pool van arbiters en de afzonderlijke pool van deskundigen op het gebied van handel en duurzame ontwikkeling voor geschillenbeslechtsingspanels in het kader van handelsovereenkomsten waarbij de EU partij is. Een jury van ervaren internationale rechters en academici zal de sollicitaties onderzoeken om na te gaan of zij geschikt zijn voor benoeming.

In overeenstemming met de toetreding van de Commissie tot de “Equal Representation in Arbitration Pledge” (Engagement voor een evenwichtige vertegenwoordiging bij arbitrage) zal de Commissie streven naar genderevenwicht in haar voorstellen aan de Raad voor lijsten van arbiters en deskundigen, alsook bij de benoeming van arbiters of deskundigen op het gebied van handel en duurzame ontwikkeling in specifieke geschillen.

V.3 Aanpak van belemmeringen voor geschillenbeslechting

Nu de werkzaamheden van de Beroepsinstantie van de WTO zijn geblokkeerd, heeft de Europese Unie een voortrekkersrol opgenomen bij de inspanningen om een tijdelijke workaroud te vinden in afwachting van een duurzame oplossing ...

De Beroepsinstantie van de WTO is sinds december 2019 vleugellam als gevolg van een blokkering van benoemingen. Het is derhalve mogelijk dat geschillen niet met een bindende conclusie beslecht worden wanneer de verliezende partij tegen een panelverslag beroep aantekent bij een niet-functionerende Beroepsinstantie en weigert in te stemmen met een beroeps- en arbitrageregeling op grond van de WTO-regels. Een groeiend aantal van dergelijke zaken kan momenteel niet worden behandeld, wat een negatief effect heeft op de stabiliteit en voorspelbaarheid van het internationale handelsklimaat. Met de hierna beschreven tijdelijke regeling met verschillende partijen inzake beroep en arbitrage (MPIA) wordt getracht dit probleem aan te pakken.

A. Een voortrekkersrol opnemen in de totstandkoming van de tijdelijke regeling met verschillende partijen inzake beroep en arbitrage (MPIA)

De tijdelijke regeling met verschillende partijen inzake beroep en arbitrage biedt deelnemers bindende en onafhankelijke geschillenbeslechting op grond van de WTO-regels en de mogelijkheid om beroep in te stellen ...

In april 2020 hebben de EU en een groep van andere WTO-leden de tijdelijke regeling met verschillende partijen inzake beroep en arbitrage (MPIA) opgezet. Deze regeling, waartoe elk WTO-lid kan toetreden, houdt in dat de deelnemers zich ertoe verbinden om eventuele beroepen in WTO-geschillen tussen hen te laten behandelen door middel van een beroeps- en arbitrageregeling op grond van de WTO-regels, zolang de Beroepsinstantie niet volledig kan functioneren.

Op basis van de bestaande WTO-regels **behoudt de MPIA, onder haar deelnemers en zolang de Beroepsinstantie niet in staat is volledig te functioneren, een recht van beroep in WTO-geschillen** en het recht op een bindende en onafhankelijke beslechting van handelsgeschillen. Dit betekent dat de EU ten aanzien van de andere MPIA-deelnemers, ondanks de crisis van de Beroepsinstantie, nog steeds de voordelen geniet van een volledig functionerend, tweelagig geschillenbeslechtingssysteem op grond van de WTO-regels. Door de mogelijkheid van een dergelijke geschillenbeslechting tussen de deelnemers te behouden, draagt de MPIA bovendien in het algemeen bij tot stabiliteit en het behoud van op regels gebaseerde handel. Op 30 juni 2021 waren 25 WTO-leden⁸¹ aangesloten bij de MPIA. Deze groep omvat belangrijke gebruikers van WTO-geschillenbeslechting en vertegenwoordigt ongeveer de helft van het mondiale bruto binnenlands product. In juli 2020 hebben de deelnemende WTO-leden een permanente pool van tien arbiters opgericht, waaruit per zaak willekeurig drie arbiters moeten worden gekozen om kennis te nemen van beroepen die onder de MPIA vallen.

De MPIA is reeds toegepast in verschillende geschillen waarbij de partijen beide MPIA-deelnemers zijn, door middel van de ondertekening van arbitrageovereenkomsten die overeenstemmen met het MPIA-model. Deze geschillen omvatten onder meer de zaak van de EU tegen Colombia betreffende antidumpingrechten op diepgevroren frieten die uit bepaalde EU-lidstaten worden ingevoerd (DS591).

⁸¹ Australië, Benin, Brazilië, Canada, Chili, China, Colombia, Costa Rica, Ecuador, de Europese Unie en haar lidstaten, Guatemala, Hongkong (China), IJsland, Macao (China), Mexico, Montenegro, Nicaragua, Nieuw-Zeeland, Noorwegen, Oekraïne, Pakistan, Peru, Singapore, Uruguay, Zwitserland.

Indien de EU in de panelfase van deze zaak gelijk krijgt, kan Colombia derhalve niet trachten die uitkomst ongedaan te maken door beroep in te stellen bij een niet-functionerende Beroepsinstantie.

B. De EU-handhavingsverordening versterken

Wijzigingen in de handhavingsverordening van de EU stellen de EU in staat pogingen van partners om te voorkomen dat WTO-geschillen of bilaterale geschillen tot een definitief besluit komen, tegen te gaan

Door haar **handhavingsverordening** te wijzigen, breidde de EU haar mogelijkheden om haar internationale rechten assertiever uit te oefenen en af te dwingen, uit. De **wijzigingen** die zijn ingevoerd bij Verordening (EU) 2021/167, die op 13 februari 2021 in werking is getreden, versterken de capaciteit van de EU om in twee belangrijke opzichten op te treden.

- Ten eerste stellen de wijzigingen de EU in staat haar verplichtingen jegens een handelspartner op te schorten of in te trekken in geval van schending van internationale handelsregels of verbintenissen door die handelspartner jegens de EU, wanneer die handelspartner de definitieve en bindende afronding van de betrokken geschillenbeslechtsprocedure tracht te dwarsbomen, ongeacht of het gaat om een geschillenbeslechtsprocedure in het kader van het WTO-Memorandum inzake Geschillenbeslechting of met betrekking tot bilaterale of regionale handelsovereenkomsten. Met andere woorden, de wijzigingen hebben betrekking op situaties waarin, ondanks de goede trouw en de best mogelijke inspanningen van de EU, geen bindende uitspraak kan worden verkregen over een handelsgeschil aangaande een inbreuk op de rechten van de EU. Dit kan te wijten zijn aan het feit dat de tegenpartij (de handelspartner van de EU) niet de vereiste maatregelen heeft genomen (bijvoorbeeld weigering om arbiters aan te stellen in het kader van een internationale handelsovereenkomst van de EU) of aan de tegenpartij die beroep instelt tegen een verslag van het WTO-panel bij de niet-functionerende WTO-Beroepsinstantie en niet instemt met een tussentijdse beroeps- en arbitrageregeling op grond van artikel 25 van het WTO-Memorandum inzake Geschillenbeslechting. Handhavingsmaatregelen in de vorm van de opschorting of intrekking van de verplichtingen van de EU jegens de betrokken handelspartner zullen de economische belangen van de EU doeltreffend verdedigen.
- Ten tweede verruimen die wijzigingen ook het toepassingsgebied van mogelijke tegenmaatregelen door de EU toe te staan tegenmaatregelen te nemen in de handel in diensten en in bepaalde handelsgerelateerde aspecten van intellectuele-eigendomsrechten. Het scala aan opties van de EU voor handhavingsmaatregelen is derhalve aanzienlijk ruimer en beter aangepast aan de huidige kennismaatschappij. Het voorzien in dergelijke maatregelen is in overeenstemming met de ernst die de EU hecht aan de naleving van de verbintenissen door haar handelspartners.